

Vrije Universiteit Brussel

FACULTEIT ECONOMISCHE,
SOCIALE EN POLITIEKE WETENSCHAPPEN
& SOLVAY BUSINESS SCHOOL
Vakgroep Politieke Wetenschappen

Framing van de asielzoeker in de Belgische audiovisuele media in 2013: vergelijkend onderzoek tussen VRT, VTM, RTBF en RTL-TVI

Masterproef voorgelegd met het oog op het behalen van de graad van Master in de
Politieke Wetenschappen

Bavo Strobbe rolnummer: 0104021

Academiejaar: 2014 - 2015

Promotor: prof. dr. D. Sinardet

Staatssecretaris voor Asiel en Migratie Maggie De Block over 15 Koerden die 14 dagen in
hongerstaking zijn in de Brusselse Miniemenkerk:

“De Miniemenkerk. Dat is een gekende plaats.

En 't was een jaar geleden dus... (glimlach)

Ik heb dezelfde houding als vorig jaar. Dat geeft geen recht op verblijf.”

Bron: VRT Journaal, 3/05/2013

INHOUDSOPGAVE

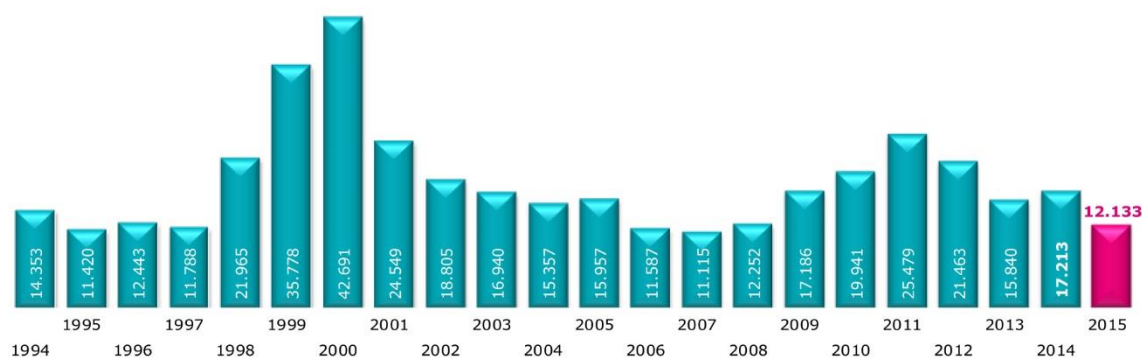
1. INLEIDING	- 4 -
2. THEORETISCH KADER.....	- 13 -
2.1 Framing	- 13 -
2.2 Hypothesen: Slachtoffer-frame en Indringer-frame.....	- 16 -
2.3 Hypothesen: frameverschuivingen	- 18 -
2.4 Hypothesen: framesponsors en andere actoren	- 19 -
2.5 Hypothesen: beeldgebruik.....	- 22 -
3. DATA EN METHODE.....	- 23 -
4. RESULTATEN	- 27 -
4.1 Aantal journaalitems	- 27 -
4.2 Slachtoffer-frame en Indringer-frame	- 29 -
4.3 Frameverschuivingen	- 33 -
4.4 Framesponsors en andere actoren.....	- 38 -
4.5 Beeldgebruik	- 41 -
4.6 Reactie Baldwin Van Gorp	- 42 -
5. BESLUIT	- 44 -
6. BIBLIOGRAFIE	- 47 -
7. BIJLAGEN.....	- 60 -
7.1 Framematrix	- 60 -
7.2 Lijst onderzochte journaalitems	- 61 -
7.2.1 VRT.....	- 61 -
7.2.2 VTM.....	- 66 -
7.2.3 RTBF.....	- 69 -
7.2.4 RTL-TVI	- 72 -
7.3 Codeerboek.....	- 75 -
7.4 Instructies hercodering	- 82 -
7.5 Frame-indices met wegingscoëfficiënten.....	- 84 -
7.6 Lijst met figuren en tabellen.....	- 87 -
7.7 Codeerdata (Excel-documenten op CD-ROM).....	- 89 -

1. INLEIDING

De centrale onderzoeksvraag van deze masterproef is de volgende: In welke mate verschillen de journaals op VRT, VTM, RTBF en RTL-TVI inzake de framing van asielzoekers in 2013? Deelvragen van dit onderzoek zijn: In welke mate treden frameverschuivingen op voor en na de Lampedusa-ramp van 2013? En zijn er verschillen in het aanbod komen van framesponsors, politieke actoren, en beeldgebruik?

De asielzoeker is als framing topic maatschappelijk en politiek relevant aangezien er in 2013 voor het eerst sinds WOII wereldwijd meer dan 50 miljoen vluchtelingen waren (UNHCR, 2014). Om de context nog beter te schetsen volgen hier enkele recente cijfers over asielzoekers en vluchtelingen.

Journalisten maakten de optelsom van het aantal doden onder de vluchtelingen aan de grens met Europa sinds 2000. De teller staat halverwege 2015 op meer dan 30.000 (The Migrants' Files, 2015). In 2014 waagden 218.000 vluchtelingen de oversteek van de Middellandse Zee naar Europa, waarbij er op zee 3.500 het leven lieten (UNHCR, 2015a). In datzelfde jaar hebben in Europa 626.065 personen asiel aangevraagd waarvan 162.770 dossiers werden goedgekeurd (Eurostat, 2015). Figuur 1.1 geeft een overzicht van de asielaanvragen in België vanaf 1994 tot juli 2015.

Figuur 1.1 Asielstatistieken (1994 tot juli 2015)

Bron: Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (2015)

Tijdens de totstandkoming van deze masterproef is het onderwerp van de bootvluchtelingen bijzonder actueel geworden door de grootste humanitaire zeetragedie op de Middellandse Zee van 19 april 2015 met zo'n 800 doden (UNHCR, 2015b). Nog op 5 augustus 2015 verdronken ongeveer 200 vluchtelingen bij de kust van Libië (UNHCR, 2015c).

De asielprocedures en opvang van asielzoekers in de Europese landen verschillen enorm van land tot land. Zo had een Somalier in 2014 60% kans om asiel te krijgen in België, 22,6% in Frankrijk en 83,2% in Nederland (Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2015: 12). Dit gebrek aan een coherent Europees asiel- en migratiebeleid heeft uiteraard gevolgen voor het federale beleid hieromtrent in België. Volgens Iyengar (1991; 1996) en de Vreese en Boomgaarden (2003) kan de keuze om een frame te gebruiken een invloed hebben op het maatschappelijk draagvlak voor sociale maatregelen. Wanneer er plots honderden mensen op zee sterven, kan je een maatschappelijke basis krijgen voor maatregelen omtrent vluchtelingen en asielzoekers, mede door de framing in de journalistiek.

Een politicoloog is gebaat bij framingonderzoek aangezien reeds van bij de origine van framingonderzoek, het framingproces meteen gelinkt wordt aan de distributie van politieke macht (Tuchman, 1978; Gitlin, 1980). Het fenomeen dat hier onderzocht zal worden is de framing in de journalistiek (Entman, 1993; Reese, 2001; de Vreese, 2005). Het belang van de journalistiek mag niet worden onderschat. De media vertegenwoordigen volgens Erally (2002: 39) één van de vijf bronnen van de macht. Als 'vierde macht' hebben ze een rol te spelen in de democratie. De massamedia zijn agents van politieke socialisatie, zo worden politieke waarden gevormd en politieke culturen doorgegeven van generatie op generatie (Almond e.a., 2008: 51). Mediaprofessionals vormen de wijze waarop we denken en praten over beleidskwesties (zoals asiel en migratie), en op hetzelfde moment zijn massamedia fora waar verschillende actoren mekaar bekampen over deze issues (Kosicki & Pan, 1997: 8; Lefevere, De Swert & Walgrave, 2012). Politici die steun zoeken zijn gedwongen om met elkaar en met journalisten te concurreren over nieuwsframes (Entman, 1989; Riker, 1986; Sniderman, Brody en Tetlock, 1991). De manier waarop de politieke onderwerpen (zoals asiel en migratie) worden geframed, hebben ook belangrijke gevolgen voor het publiek begrijpen en evalueren van onderwerpen, instellingen en politieke actoren (Valkenburg, Semetko, & de Vreese, 1999).

De centrale onderzoeksvraag over de mogelijke verschillen tussen VRT, VTM, RTBF en RTL-TVI inzake de framing van asielzoekers is politicologisch relevant aangezien framingeffecten kunnen ontstaan die inherent verbonden zijn aan de vorming van attitudes en opinies (Deprez, 2008) en dus ook van politieke attitudes en opinies.

Volgens Meuleman, Meireman en Billiet (2006) is er een grote meerderheid in België die overtuigd is dat er te veel asielzoekers zijn en die geen soepel asielbeleid wilt. Maar er is ook een meerderheid tegen gesloten opvangcentra. Verder is er in België een opvallende meerderheid tegen het geven van financiële steun voor asielzoekers, wat volgens Meuleman, Meireman en Billiet (2006) waarschijnlijk een gevolg is van de mediatisering van de afschaffing van dergelijke steun in 2001. Het belang van de media op de attitudes tegenover asielzoekers wordt ook door Meert, Stuyck, Blommaert en Peleman (2006) aangetoond. Volgens hun onderzoek vormen beelden uit de media de basis van de attitudes tegenover asielzoekers. De richting die deze invloed uitging was zowel negatief als positief. Volgens hen zijn de media één van de mechanismen naast andere (lokaal discours/beleid, eigen ervaring) die de attitude tegenover asielzoekers als bedreigend of niet-bedreigend beïnvloeden (Meert e.a., 2006).

Aangezien corpora uit kranten vaker dan televisiemateriaal worden gekozen voor framinganalyse (Matthes, 2009) is het wetenschappelijk relevant om minder onderzochte onderzoekseenheden zoals items van televisiejournaals te onderzoeken. De vier belangrijkste Belgische televisiezenders werden opgenomen in dit onderzoek: de twee publieke zenders van elke gemeenschap, de Nederlandstalige VRT (Vlaamse Radio en Televisie) en de Franstalige RTBF (Radio-Télévision Belge de la Communauté Française); en de twee commerciële zenders, de Nederlandstalige VTM (Vlaamse Televisie Maatschappij) en de Franstalige RTL-TVI (Radio Télévision Luxembourgeoise, Télévision Indépendante). Het is politicologisch relevant om de Nederlandstalige en de Franstalige zenders met elkaar te vergelijken, aangezien in België over het federale asiel- en migratiebeleid bericht wordt door taalgescheiden media. De bipolariteit van het politieke systeem in België wordt namelijk ook weerspiegeld in het mediasysteem (Sinardet, 2012). Federalisering leidt tot meer segregatie van de publieke sfeer, zoals een gescheiden medialandschap en berichtgeving. Daardoor leven Vlamingen en Walen steeds nadrukkelijker ‘apart together’ (Thijssen, Sinardet & Dandoy, 2015: 132). Het

wederzijdse mediagebruik is afgenomen tussen 2007 en 2014. In 2007 keken 37,3% van de Vlamingen minder dan jaarlijks of nooit naar de Franstalige tv, terwijl in 2014 al 66% van de Vlamingen zegt dat ze minder dan jaarlijks of nooit de Franstalige media volgden (Thijssen, Sinardet & Dandoy, 2015: 145). Er bestaat een potentiële spanning tussen enerzijds, 'gemeenschapsmedia' die gericht zijn op en bijdragen aan het vormen van een Nederlandstalige en Franstalige publieke sfeer, en aan de andere kant de Belgische context waarin deze media ook werken en politiek conflict bevorderen (Sinardet, 2012: 3). Door de manier waarop het partij- en kiessysteem wordt georganiseerd, strijden partijen alleen om stemmen te winnen in hun eigen taalgemeenschap en daardoor worden ze niet uitgedaagd om rekening te houden of verantwoording af te leggen aan de kiezers van de andere taalgroep. Dit leidt tot politieke kwesties die worden geframed in termen van verschillen tussen gemeenschappen (De Winter, 1993; Sinardet 2012).

Indien er tussen de Nederlandstalige en Franstalige zenders een verschil in framing waargenomen wordt, zal dit een invloed kunnen gehad hebben op de verschillende attitudes van de Nederlandstalige en Franstalige Belgen.

De opdeling tussen de publieke en commerciële zenders is politicologisch relevant om te onderzoeken, zeker in tijden van besparingen bij de Vlaamse publieke omroep (Gatz, 2014: 7) en de Franstalige publieke omroep (Marcourt, 2014). Informatie die aan burgers wordt verstrekt om zich te verdiepen in een democratisch debat mag volgens de Franse economiste Julia Cagé (2014) niet helemaal aan de vrije markt worden overgelaten. Het mediadebat is volgens haar bij uitstek een politiek debat, een burgerdebat. De inzet is volgens haar groot, namelijk de kwaliteit van onze democratie.

Vanwege het maatschappelijke doel, en het feit dat de zenders de kijkers van het hele land bereiken, wordt volgens Sinardet (2012) van de media verwacht, en nog meer van de publieke media, dat zij een forum bieden voor openbaar debat en dragers zijn van een publieke sfeer. Het bestaan van een dergelijke publieke sfeer dat publiek debat en participatie mogelijk maakt wordt door theoretici van de publieke sfeer beschouwd als een voorwaarde voor een nationale democratie (Sinardet, 2013: 2).

Laura Jacobs en Marc Hooghe (2014) stellen dat er moet onderzocht worden of er verschillen te bemerken zijn in de inhoud van nieuwsprogramma's tussen de publieke en de commerciële

zenders inzake de manier waarop ze etnisch-culturele diversiteit in de maatschappij in beeld brengen. Dit onderzoek kan een bijdrage leveren door na te gaan of er verschillen zijn tussen de publieke en de commerciële zenders op vlak van de framing van de asielzoeker. Indien er een verschil in framing zou blijken te zijn tussen de publieke en de commerciële zenders, zou de politieke keuze voor een al dan niet sterke publieke omroep in de gemeenschappen gevolgen kunnen hebben voor de framingeffecten en dus de attitudes tegenover asielzoekers bij de mediagebruikers van beide gemeenschappen.

Volgens Chong & Druckman (2007) wordt framing het best opgevat als een proces dat evolueert in de tijd. Carragee & Roefs (2004) zien frames evolueren omdat journalisten onderwerpen behandelen doorheen de tijd en omdat framesponsors hun onderwerpen framen in veranderende politieke contexten. Bepaalde frames kunnen meer of minder aanwezig worden in de nieuwsmidia. Deze verschuivingen benadrukken de relevantie van tijd en framecompetities (Snow & Benford, 1988; Gamson, 1992; Pan & Kosicki, 1993). Doordat mediaframing aanzienlijk kan veranderen in de tijd, wordt het volgens Gamson en Meyer (1996) een interessant politiek middel. De eerste deelvraag gaat over een mogelijke frameverschuiving na de Lampedusa-ramp van 3 oktober 2013. Bij deze bootramp voor de kust van Lampedusa vielen 368 slachtoffers (UNHCR, 2015d). De cesuur voor en na de Lampedusa-ramp is relevant voor onderzoek omdat key events of scharniergebeurtenissen voor wijzigende framing zorgen (Van Gorp, 2005; 2006; Vliegenthart, 2007), met de nodige framingeffecten tot gevolg. Volgens Meert e.a. (2006) kunnen onder andere door de media attitudes tegenover asielzoekers grondig wijzigen. Zo is er het voorbeeld van iemand die betoogd heeft tegen een asielcentrum en die nadien vrijwilliger werd in datzelfde asielcentrum.

Framepromotors of framesponsors zijn actoren die invloed hebben op de selectie van frames in de media. Volgens Johnson-Cartee (2005) zijn framesponsors en media onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zo hebben journalisten nood aan bronnen ter ondersteuning van hun nieuwsverhalen, terwijl beleidsactoren en bewegingen op de media terugvallen voor het verspreiden van hun frames. Indien media de frames van de sponsors overnemen, werken ze bovendien legitimerend. Het publiek zal de sponsor als rechtmatig beschouwen en erdoor beïnvloedbaar zijn (Callaghan en Schnell, 2001). Volgens Carragee en Roefs (2004: 216) falen

onderzoekers vaak om de framesponsors op te sporen. Ze hebben kritiek op het feit dat er een gebrek is aan onderzoek naar actoren waaronder politici, organisaties en sociale bewegingen die frames verspreiden. Voor de ontwikkeling van het Slachtoffer-frame, waarbij de asielzoeker als slachtoffer wordt geframed, heeft Van Gorp (2006) zich gebaseerd op teksten van ngo's. Dé ngo die het in Vlaanderen en Brussel opneemt voor vluchtelingen en asielzoekers is Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Langs Franstalige kant is dat CIRÉ (Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers).

Figuur 1.2 Advertentie van ngo Vluchtelingenwerk Vlaanderen, framesponsor van het Slachtoffer-frame, in het kader van De Standaard Solidariteitsprijs 2014

Bron: Socius, 2014

Van Gorp (2006) heeft zich begin jaren 2000 voor het Indringer-frame gebaseerd op publicaties van het Vlaams Blok, waarbij de asielzoeker als indringer wordt geframed.

Figuur 1.3 Publicatie van Vlaams Belang (2010), framesponsor van het Indringer-frame

De populariteit van het Vlaams Belang is de afgelopen jaren enorm verminderd. Zo kende het Vlaams Blok in 2004 een hoogtepunt in Vlaanderen toen de partij 24,2% behaalde bij de verkiezingen voor het Vlaams parlement, wat goed was voor 32 zetels (Deschouwer, 2009). Nadien zijn de verkiezingsuitslagen van deze partij gestaag gezakt tot de uitslagen in 2014 met 5,92% voor het Vlaams parlement (FOD Binnenlandse Zaken, 2014a) en 3,67% in het volledige Koninkrijk voor het federaal parlement (FOD Binnenlandse Zaken, 2014b). In hoeverre heeft het Vlaams Belang anno 2013 nog een rol gespeeld als framesponsor van het Indringer-frame?

Tijdens 2013, de volledige onderzoeksperiode van deze masterproef, was Maggie De Block federaal staatssecretaris voor Asiel en Migratie. Maggie De Block is een politica van Open Vld uit Merchtem, Vlaams Brabant (De Block, 2015). De Block stond als staatssecretaris bekend omwille van haar 'no nonsens' aanpak. Ze bleef de wet toepassen ondanks druk van hongerstakers of het inzetten van kinderen als vertegenwoordigers van protesterende uitgewezen asielzoekers. Wellicht kreeg De Block hierdoor heel wat electorale steun bij de federale verkiezingen in 2014.

Bij verkiezingen wordt de impact van kandidaten belangrijker, wat personalisering wordt genoemd. Het is een proces “in which the political weight of the individual actor in the political process increases over time, while the centrality of the political group (i.e. political party) declines” (Rahat & Sheaffer, 2007: 65). Doorheen de jaren is het politieke gewicht en de daarbij horende aandacht dus verschoven van collectieve actoren zoals partijen naar individuele actoren zoals politici, ministers en partijvoorzitters (Dassonneville, Baudewyns & Willoq, 2015: 76). De personalisering komt tot uiting in meer aandacht voor individuele politici in de berichtgeving van de media (Kriesi, 2010). Wat ook gevolgen heeft voor de manier waarop de kiezers beslissen op welke partij ze stemmen. De manier waarop kiezers kandidaten en hun capaciteit beoordelen, is namelijk een van de belangrijkste determinanten van stemgedrag geworden (Dassonneville, Baudewyns & Willoq, 2015: 43). De personalisering van politieke campagnes zou ertoe leiden dat steeds meer kiezers hun stemgedrag bepalen op basis van kandidaten eerder dan van partijen (Bartle & Crewe, 2002; Curtice & Holmberg, 2005; Franklin e.a., 2009).

Mogelijk heeft meer aandacht voor Maggie De Block in de mediaberichtgeving tot een zeer sterk persoonlijk resultaat geleid bij de federale verkiezingen van 2014. Er is niet alleen sprake van een toegenomen aandacht voor individuele politici (personalisering), maar de focus is vooral verschoven naar een beperkt aantal kopstukken (presidentialisering) (Wauters e.a., 2015: 80). Het sterkste voorbeeld van uitgesproken presidentialisering is terug te vinden bij de Open VLD in Vlaams Brabant, waar maar liefst 63% van de liberale kiezers alleen een stem toekende aan Maggie de Block. In de andere provincies haalden Open VLD-lijsttrekkers gemiddeld amper 10% van de exclusieve stemmen binnen (Wauters e.a., 2015: 92). Het percentage voorkeurstemmen van Open VLD in Vlaams-Brabant, bedroeg met 83% het hoogste percentage in 2014 (Wauters e.a., 2015: 85).

N-VA, die algemeen als grote overwinnaar uit de verkiezingen van 2014 kwam, steeg in de kieskring van De Block in Vlaams-Brabant, voor het federaal parlement met amper 1,33% (FOD Binnenlandse Zaken, 2014b). Mogelijk heeft De Block de groei van N-VA in deze kieskring afgeremd. Niet alleen de aanwezigheid van Maggie De Block, die het beleid vertegenwoordigt, zullen we als politieke actor onderzoeken. Ook N-VA, de grootste federale

(oppositie)partij in het federale België in 2013 (FOD Binnenlandse Zaken, 2010), is opgenomen in dit onderzoek.

De laatste deelvraag behandelt het beeldgebruik in de journaalitems. Volgens Matthes (2009) die 131 artikelen bestudeerde waarin aan framinganalyse werd gedaan, bevatten amper 5% ervan beelden. Van Gorp heeft destijds in zijn krantenonderzoek slechts in bijkomende orde beeldgebruik onderzocht. Volgens De Cock e.a. (2013) is het beeldaspect voor een televisie-medium relevanter dan voor een krantenmedium. Het is nodig te onderzoeken of beeldgebruik het Slachtoffer-frame of het Indringer-frame zou ondersteunen omdat er volgens Vandenbrande en Bauwens (2004: 130-137) aanwijzingen zijn dat de nieuwsconsument zich te weinig bewust is van het nieuwsproductieproces onder meer met betrekking tot de selectie, authenticiteit en manipulatie van beelden. Er zal een verkennend onderzoek uitgevoerd worden om na te gaan in hoeverre louter beelden de framing van asielzoekers beïnvloeden.

Met deze masterproef gaan we dus op zoek naar een aantal verklarende variabelen voor de framing van asielzoekers in de journaalitems van de vier belangrijkste Belgische zenders in 2013: Nederlandstalige/Franstalige zenders, publieke/commerciële zenders, en beeldgebruik. Er zal niet onderzocht worden welke framing de politieke actoren zoals Maggie De Block en N-VA hanteerden, maar wel hun aanwezigheid in de journaalitems over asielzoekers. Net zoals die van de clash tussen de framesponsors, ngo's en Vlaams Belang.

Deze masterproef vult zo een lacune in en vervult in dat opzicht een pioniersrol. Uit de resultaten van deze masterproef zal blijken dat de VRT er t.o.v. de drie andere zenders verrassend uitspringt op een aantal vlakken. De resultaten van dit onderzoek kunnen interessant zijn voor de nieuwsredacties van VRT, VTM, RTBF en RTL, onderzoekers, politici, ngo's en de asielzoekers zelf.

2. THEORETISCH KADER

In het tweede deel geven we een summiere theoretische beschouwing rond het concept framing, die relevant is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Theorie zal leiden tot de opstelling van de hypothesen die onderzocht worden in dit onderzoek.

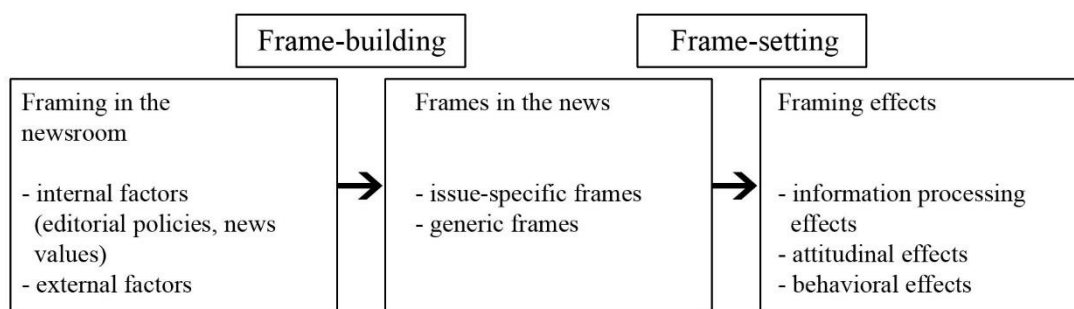
2.1 Framing

Bij de framingtheoretici bestaat er weinig unanimiteit over het concept framing waardoor er een breed scala aan definiëringen en operationaliseringën bestaat. Dit komt voornamelijk door de integratie van het begrip in verschillende wetenschappelijke domeinen (de Vreese, 2005). Voor dit onderzoek baseren we ons op de gedetailleerde en toch wel ruim aanvaarde definitie van Entman (1993: 53): “Framing is to select some aspects of perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described.” De definitie van Entman is bruikbaar aangezien de elementen uit zijn definitie kunnen wijzen in de richting van het Slachtoffer- of Indringer-frame. Meer concreet zijn mediaframes volgens Entman vast te stellen aan de hand van bepaalde sleutelwoorden, metaforen, concepten, symbolen en visuele beelden (Entman, 1991: 7). Door een aantal framingelementen aan te reiken, wordt het voor de onderzoeker iets evidentier om een gedegen empirisch onderzoek op te zetten. In het volgende deel ‘Data en methode’ gaan we dieper in op de operationalisering.

De frames en operationalisering die Van Gorp in zijn boek ‘Framing Asiel, indringer en slachtoffer in de pers’ (2006) uitvoerig heeft aangebracht, worden in dit onderzoek voor het eerst toegepast op audiovisueel materiaal. Voor zijn framinganalyse reconstrueerde Van Gorp twee framebundels die een zo sterk mogelijke samenhang moesten hebben en tegelijk zoveel mogelijk van elkaar verschilden. Zo kwam van Gorp tot de binaire oppositie van het ‘Onschuldige slachtoffer’-frame (of Slachtoffer-frame) versus het ‘Vreemdelingen zijn indringers’-frame (of Indringer-frame). Van Gorp heeft geen definitie van het Slachtoffer- en Indringer-frame opgesteld, maar wel een geoperationaliseerde framematrix ontworpen (figuur

7.1, p. 60) voor de analyse van de berichtgeving over asielzoekers. Zo werden denkbeelden gekoppeld aan reasoning devices zoals in de definitie van Entman, namelijk de definitie van het probleem, de oorsprong ervan, de verantwoordelijkheid, de beleidsmatige oplossing, en tevens aan framing devices, zoals de typering van asielzoeker, metaforen, stereotypen en lexicale en visuele keuzes (Van Gorp, 2006: 158).

Scheufele (1999: 115-117) concentreert zich heel specifiek op het proces van nieuwsframing. Met de identificatie van een frame-buildingfase en frame-settingfase introduceert hij twee belangrijke processen die de Vreese (2005) later in een geïntegreerd procesmodel heeft gegoten (figuur 2.1).

Figuur 2.1 Een procesmodel van framing
Bron: de Vreese, 2005: 52

de Vreese ziet communicatie als een dynamisch proces dat bestaat uit verschillende fasen: frame-building (hoe frames ontstaan), frame-setting (wisselwerking tussen mediaframes en het publiek) en de gevolgen van framing voor het individuele en maatschappelijke niveau (Scheufele, 2000; d'Angelo, 2002; de Vreese, 2002; Deprez, 2008).

De eerste fase, de frame-buildingfase, refereert naar de externe en interne factoren die de kwaliteit van nieuwsframes beïnvloeden zoals framesponsors, key events, mediaorganisaties en journalisten (Tuchman, 1978; Gans, 1979; Snow & Benford, 1992; Scheufele, 1999; Cooper, 2002; de Vreese, 2005; Deprez, 2008). Het resultaat van het frame-building proces zijn de frames die aanwezig zijn in een discours. Dit onderzoek zal zich toespitsen op deze eerste fase, de frame-buildingfase.

De tweede fase, de frame-settingfase, focust op de relatie tussen media en audience frames (Deprez, 2008: 36). Zo hebben mediaframes invloed op de publieksframes (Scheufele, 1999: 115-117) en op deze manier brengen die veranderingen op het individuele niveau zoals gewijzigde attitudes, gedrag en opinies teweeg (Chong & Druckman, 2007). Op het maatschappelijke niveau kunnen frames bijdragen tot het vormen van processen op het sociale niveau zoals politieke socialisatie, besluitvorming en collectieve acties (Deprez, 2008: 55). Zo zijn de media ook volgens de Vreese (2005) hoeksteeninstellingen in onze democratie.

Het grootste deel van de aandacht in de politieke wetenschappen is hoe frames in de communicatie van de elites (politici, media, belangenorganisaties) de attitudes van burgers beïnvloeden. Dit proces wordt het framingeffect genoemd. Hoewel de meeste onderzoeken effectief framingeffecten detecteren, worden er vragen gesteld qua het voorkomen en de duur van deze effecten (Iyengar, 1987; Valkenburg, Semetko en de Vreese, 1999; Tewksbury e.a., 2000; Druckman, 2001; Haider-Markel en Joslyn, 2001; Valentino, Beckmann en Buhr, 2001; Druckman & Nelson, 2003).

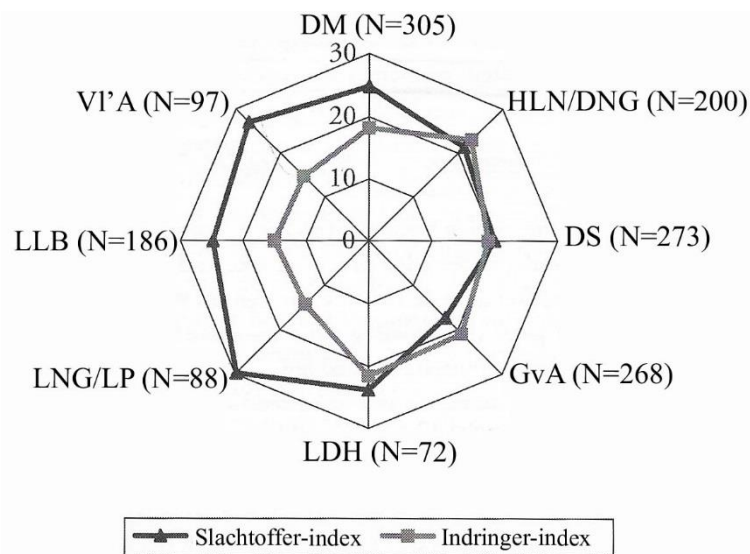
Studies zouden volgens Deprez (2008) ook rekening moeten houden met het onderzoeken van verschillende combinaties van frames in plaats van zich eerder te richten op de effecten van geïsoleerde frames. Zo worden framingeffecten beperkt of geannuleerd wanneer tegengestelde frames gelijktijdig worden gepresenteerd (Brewer, 2002; Chong & Druckman, 2007). De competitieve context heeft een invloed op hoeveel informatie mensen krijgen en hoe zij die informatie verwerken. Sniderman & Theriault (2004) stellen dat wanneer de burgers verschillende weergaven van een probleem ontvangen, ze het voorgesteld alternatief kiezen dat in overeenstemming is met hun waarden en principes. Individuen zijn gemotiveerd om deel te nemen aan een bewuste evaluatie wanneer ze worden blootgesteld aan tegengestelde overwegingen (Martin & Achee, 1992; Kuklinski e.a., 2001; Druckman, 2004). Maar individuen baseren hun opinies soms ook op de beschikbare en toegankelijke overwegingen zonder bewuste deliberatie (Higgins, 1996; Fazio & Olson, 2003). In niet-competitieve omgevingen, zijn individuen, vooral degenen die niet gemotiveerd zijn, gevoelig voor het gebruiken van overwegingen die hen toegankelijk worden gemaakt door de berichten die zij ontvangen. Volgens Chong & Druckman (2007) hebben burgers meningen van een lage kwaliteit, als ze al opinies hebben. Kwalitatief hoogwaardige opinies worden meestal

omschreven als stabiel, consistent, en verbonden met abstracte principes en waarden. Dergelijke opinies zijn zeldzaam bij het grote publiek (Converse, 1964; Zaller, 1992). Mensen die beter geïnformeerd zijn over de onderwerpen hebben vaker een referentiefraam voor hun opinies en zijn vermoedelijk minder beïnvloedbaar door hoe andere mensen een onderwerp voor hen framen.

Op dezelfde manier kan regelmatige of recente blootstelling aan een bericht die een overweging benadrukt, de toegankelijkheid van die overweging verhogen (Sherman, Mackie en Driscoll, 1990; Iyengar, 1991; Zaller, 1992; Higgins, 1996). Herhaling heeft een groter effect op minder geïnformeerde mensen. Zij hebben meer blootstelling nodig om een bepaald frame te herkennen en te begrijpen (Nelson, Clawson en Oxley, 1997; Druckman en Nelson, 2003). Herhaling heeft echter minder invloed op een meer deskundige groep.

2.2 Hypothesen: Slachtoffer-frame en Indringer-frame

In het onderzoek van Van Gorp (2006) pasten de Nederlandstalige kranten (Het Laatste Nieuws/De Nieuwe Gazet, De Standaard en Gazet van Antwerpen) significant meer het Indringer-frame toe dan de Franstalige kranten (La Nouvelle Gazette/La Province, La Libre Belgique en Vers l'Avenir) (figuur 2.2). De Franstalige kranten hanteerden bovendien vaker het Slachtoffer-frame dan de Nederlandstalige kranten. Enkel De Morgen leek qua framing meer op de Franstalige kranten en La Dernière Heure neigde iets meer naar de framing van de Nederlandstalige kranten.

Figuur 2.2 Gemiddelde scores van de index voor het Slachtoffer- en Indringer-frame in Nederlandstalige en Franstalige krantentitels (periode 23/10/2000-29/4/2001 & 1/9/2002-31/8/2003)
Bron: Van Gorp, 2006: 173

Is de taal van de media ook een verklarende variabele voor de televisiezenders opgenomen in dit onderzoek? De eerste hypothesen die getoetst zullen worden zijn de volgende.

H: De Franstalige zenders hanteren meer het Slachtoffer-frame dan de Nederlandstalige zenders.

H: De Nederlandstalige zenders hanteren meer het Indringer-frame dan de Franstalige zenders.

Na de komst van VTM werden kijkcijfers voor de VRT alsmaar belangrijker waardoor er minder differentiatie tussen beide journaals zou zijn ontstaan (Sinardet, De Swert & Dandoy, 2004; De Bens & Paulussen, 2005). Ook volgens Hooghe (2007) lijken beide zenders, wat sommige cruciale aspecten betreft, op elkaar. Zo steekt VTM wat betreft journalistieke minimumnormen zeer gunstig af ten opzichte van andere commerciële zenders in Europa. Media die in eenzelfde markt optreden, spelen op elkaar in en gebruiken elkaar mogelijk als bron waardoor ze op elkaar gaan lijken (Peter, 2003). Er is dus enerzijds literatuur die zegt dat er weinig verschillen zijn tussen de journaals van VRT en VTM.

Andere literatuur wijst wel op verschillen tussen publieke en commerciële zenders zoals internationaal onderzoek heeft aangetoond (Langer, 1998; Brants & Neijens, 1998; Neveu, 1999; Bek, 2004; Gavin, 2007). Het soort televisiezender en de televisie-inhoud blijkt wel van

belang te zijn voor de nieuwscontent (Newton, 1999; Hooghe, 2002; Norris, 2003; Prior, 2005; Esser & de Vreese, 2007; Moeller & de Vreese, 2013). Het verschil tussen VRT en VTM zou echter wel kleiner zijn dan het verschil tussen RTBF en RTL (Sinardet; De Swert & Dandoy, 2004).

Uit onderzoek van Jacobs en Hooghe (2014) blijkt dat publieke omroepen relevant zijn in het bevorderen van tolerantie ten opzichte van de toenemende etnisch-culturele diversiteit in Europa. Zo ook toont het Europese onderzoeksproject MEDIVA aan dat vooral overheidszenders etnisch-culturele minderheden een grotere kans verstrekken op meer en positieve berichtgeving (Bennett e.a., 2011).

Volgens Randall (2000) wordt bij de commerciële zenders de inhoud van de journaals mede bepaald door hun commerciële belangen. En aangezien commerciële belangen anders zijn dan die van publieke zenders, zo zijn commerciële zenders mogelijk minder geneigd maatschappelijk relevante content aan te bieden. Er werd vastgesteld dat VTM systematisch meer aandacht besteedt aan criminaliteit dan VRT (De Smedt & Walgrave, 2015). Dit laat vermoeden dat de items van VTM meer het Indringer-frame zullen bevatten dan die van VRT. Uit voorgaande deels tegenstrijdige literatuur kunnen we toch volgende hypothesen opstellen.

H: De publieke zenders hanteren meer het Slachtoffer-frame dan de commerciële zenders.

H: De commerciële zenders hanteren meer het Indringer-frame dan de publieke zenders.

2.3 Hypothesen: Frameverschuivingen

Een key event is “unexpected and has a dramatic nature, has a large impact on public opinion and acts as a symbol of concern” (McQuail, 2010: 317). Volgens Van Gorp (2005; 2006: 68) en Vliegenthart (2007) zijn key events of scharniergebeurtenissen bepalend voor de uiteindelijke selectie van een frame en kunnen ze alternatieve frames activeren. Zo was bij de moord op een Turkse asielzoeker in Glasgow, sprake van een frameverschuiving (Gitlin, 1980). Terwijl de media een negatieve berichtgeving hanteerden over asielzoekers voor de moord, was er na de moord eerder sprake van sympathie en acceptatie voor asielzoekers (Coole, 2002). In dit onderzoek is gekozen om een te verwachten frameverschuiving na de Lampedusa-ramp op 3 oktober 2013 als key event of scharniergebeurtenis te onderzoeken. In volgende hypothese

zullen we dus onderzoeken of de variabele ‘tijd’ een rol heeft gespeeld in de framing van asielzoekers.

H: Na de Lampedusa-ramp hanteren de vier zenders meer het Slachtoffer-frame dan voor de ramp.

2.4 Hypothesen: Framesponsors en andere actoren

Carragee en Roefs (2004) introduceren het hegemonieconcept binnen de framingtheorie en leggen de nadruk op de invloed van het beleidsniveau en van sociale groeperingen op frames in de journalistiek. Ze vestigen de aandacht op het concept frame sponsorship. Dit begrip duidt op de beïnvloeding van frames door verschillende sociale actoren zoals politici, sociale bewegingen en organisaties (Carragee en Roefs, 2004: 219). Dominante groeperingen en klassen strijden voor het behoud van hun ideologische hegemonie door hun frame in de nieuwsmedia te laten primeren (Carragee en Roefs, 2004: 216).

Media nemen weinig afstand van het politieke beleid en laten nagenoeg geen alternatieve stemmen in de berichtgeving toe (Deprez, 2008: 64). Ook volgens Gitlin (1980: 258) is de selectie van nieuwswaardige gebeurtenissen en de verslaggeving erover, sterk beïnvloed door de politieke elites, zoals staatshoofden en leden van de regering. Officiële bronnen hebben meer kans hun frame in de media weerspiegeld te zien. ‘Challengers’ daarentegen krijgen slechts minimale toegang (Wolfsfeld, 1997). Zo wordt de elite bevoordeeld in het aan bod komen van nieuwsbronnen ten opzichte van andere partijen. Zij beschikken immers over de macht, de informatie en de organisatie om journalisten van de gewenste gegevens te voorzien (McQuail, 2000: 289). Zo worden framingcompetities regelmatig gewonnen door politieke elites (Tuchman, 1978; Gitlin, 1980; Kellner, 1990). Volgens Hallin (1994) vervullen de media eerder een passieve rol. Bennett en Manheim (1993) waarschuwen voor deze passiviteit. Doordat media enkel de al dan niet verschillende standpunten van de politieke elite weergeven en weinig aandacht hebben voor alternatieve, kritische opinies, krijgt het publiek een eenzijdige berichtgeving voorgeschoteld. En door het bijkomend gegeven dat een publiek zelf geen

alternatieve stemmen gaat opzoeken, concluderen Bennett en Manheim (1993) dat de democratie wordt bedreigd.

H: Staatssecretaris Maggie De Block komt meer aan bod dan ngo's die het opnemen voor asielzoekers.

Volgens Meert e.a. (2006: 121) spelen politieke actoren een duidelijke en belangrijke rol in het vormen van attitudes tegenover asielzoekers, zowel in positieve als in negatieve zin. Het extreemrechtse politieke discours, vaak uitgedragen of versterkt door politici van Vlaams Belang, draagt in belangrijke mate bij tot negatieve attitudes. Het Indringer-frame werd begin jaren 2000 door Van Gorp (2006) ontwikkeld a.d.h.v. publicaties van het Vlaams Blok. Aangezien alles wat te maken heeft met 'vreemdelingen' een kernthema is voor het Vlaams Belang, is het relevant om te onderzoeken in hoeverre het Vlaams Belang meer dan een decennium later (in 2013) nog een beduidende framesponsor is. De toegang tot het nieuws is ongelijk verdeeld voor de politieke bronnen, en deze ongelijkheid heeft gevolgen voor het framen van onderwerpen.

Van een oppositiepartij zoals het Vlaams Belang met een alternatieve en kritische opinie is het waarschijnlijk moeilijker om in journaalitems aanwezig te zijn. We kunnen het Vlaams Belang zien als een challenger van de heersende politieke klasse, met Maggie De Block als voornaamste protagonist.

H: Oppositiepartij Vlaams Belang komt minder aan bod dan staatssecretaris Maggie De Block in de journaalitems over asielzoekers.

Het is ook relevant om de aanwezigheid van N-VA in journaalitems te onderzoeken. N-VA was in 2013 de grootste federale (oppositie)partij (FOD Binnenlandse Zaken, 2010). Heeft N-VA toen de kans gekregen zich te profileren op dit onderwerp in de journaalitems? Ook hier verwijzen we opnieuw naar de theorieën dat de officiële bronnen meer aan bod komen dan de challengers (Gitlin, 1980; Wolfsfeld, 1997; McQuail, 2000; Deprez, 2008).

H: Oppositiepartij N-VA komt minder aan bod dan staatssecretaris Maggie De Block in de journaalitems over asielzoekers.

Terwijl de federale regering in België gebaseerd is op taalkundige pariteit en de beslissingen van haar ministers relevant zijn voor de hele Belgische bevolking, is dit niet terug te vinden in de mediaberichtgeving. Volgens onderzoek van Sinardet (2012: 32) komen voor het Nederlandstalige televisienieuws 80 procent van de geïnterviewde federale ministers uit de Nederlandstalige gemeenschap. In de Franstalige journaalitems zijn 70 tot 80 procent van de federale ministers Franstalig. De nieuwswaarde van een federale minister lijkt dus af te hangen van de taalgroep waar hij/zij toe behoort. De Nederlandstalige en Franstalige federale ministers richten zich dus voornamelijk op hun eigen gemeenschap, wat ook hun electoraat is.

H: De Nederlandstalige staatssecretaris Maggie De Block komt meer aan bod in de Nederlandstalige journaalitems dan in de Franstalige journaalitems.

Gamson (1992; 1996) en Snow & Benford (1988; 1992) menen dat naast politieke actoren ook belangengroepen evengoed de opbouw van mediaframes en het publiek beïnvloeden. Het doel van deze groeperingen is volgens Cooper (2002) voornamelijk het mobiliseren van de bevolking en daarom is het noodzakelijk de eigen frames via de media naar het publiek te communiceren. Zo stellen Callaghan en Schnell (2001: 187): “Interest groups need to insert their language and symbols into media coverage of an issue, which can increase an issue’s visibility, potentially tip the political balance in a group’s favor [...] and convince the public and policymakers that an immediate resolution is necessary.”

Het Slachtoffer-frame werd begin jaren 2000 door Van Gorp (2006) ontwikkeld a.d.h.v. teksten van ngo’s. Uit onderzoek van De Smedt, Hooghe & Walgrave (2011) brengt VRT in beperkte mate meer woordvoerders van middenveldorganisaties aan het woord (11%) dan VTM (8%). Meer concreet komen mensenrechtenorganisaties als actor vaker aan bod bij VRT dan bij VTM (Wouters e.a., 2011).

H: VRT brengt vaker dan VTM ngo’s aan het woord die zich inzetten voor asielzoekers.

Ngo’s die als framesponsor het Slachtoffer-frame ondersteunen, bleken significant meer op te duiken in de Nederlandstalige kranten (17,1%) dan in de Franstalige kranten (14,3%) (Van Gorp, 2006). Is dit verschil ook van toepassing op journaalitems?

H: Ngo’s die zich inzetten voor asielzoekers komen meer aan bod bij de Nederlandstalige zenders dan bij de Franstalige zenders.

2.5 Hypothesen: Beeldgebruik

Voor alle voorgaande hypothesen die handelen over Slachtoffer- en Indringer-frames wordt in de berekening van de indices van de frames reeds rekening gehouden met het 'visuele' zoals in de vragen 23 t.e.m. 26 in het codeerboek over arm, illegaal, onwetend en gevaarlijk (bijlage 7.3, p. 75). Toch is het interessant om enkel beelden te analyseren en te onderzoeken welke frames ze ondersteunen. Volgens Deprez (2008: 143) hebben beelden een grote impact op een publiek en kunnen ze vrij direct affiniteit oproepen. Een belangrijk verschil met het krantenonderzoek van Van Gorp, lijkt voor hem het constante gebruik van beelden in journaalitems. Zo lukt het portretteren van de asielzoeker als indringer volgens Van Gorp (2006: 206) beter in woorden, terwijl het overtuigend neerzetten van de asielzoeker als het slachtoffer beter aansluit bij de eigenheid van het visuele. Zo kan verwacht worden dat slachtoffers op tv vaker expliciet in beeld komen dan in kranten. Tussen zenders zijn hierover reeds verschillen vastgesteld. Zo komen bij VRT op een aantal van tien drie slachtoffers in beeld, terwijl VTM vier slachtoffers op tien expliciet toont (De Smedt e.a., 2013).

H: VTM toont meer beelden die het Slachtoffer-frame ondersteunen dan VRT.

3. DATA EN METHODE

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, worden aan de hand van een kwantitatieve framinganalyse met behulp van een comparatief design vier zenders vergeleken: VRT, VTM, RTBF en RTL-TVI. Het ‘most similar design’ zal toegepast worden. Deze vier zenders behoren tot dezelfde categorie media met een aantal zelfde kenmerken die zoveel mogelijk onder controle zijn. Het principe ‘no control, no conclusion’ werd gehanteerd. Aangezien de Lampedusa-ramp van 3 oktober 2013 als scharniergebeurtenis in de media van de beide gemeenschappen voorkwam, is ze enigszins onder controle om vergelijking mogelijk te maken.

De analyse-eenheden of primaire bronnen die nodig zijn voor dit onderzoek zijn journaalitems over asielzoekers uit de hoofdjournaals van VRT, VTM, RTBF en RTL-TVI. Een journaalitem wordt gedefinieerd als elk bericht in een journaal dat qua invalshoek, plaats en actoren van een vorig of volgend item verschilt (Negrine, 1998; Uce, Schueremans & De Swert, 2006). Aan de hand van deze definitie werden de items opgezocht en gecodeerd. Het hoofdjournaal of avondjournaal wordt door de meeste zenders beschouwd als het paradepaardje op basis waarvan de kwaliteit van de omroep wordt beoordeeld (Gavin, 2007). We selecteerden de journaals van VRT, VTM en RTL-TVI om 19:00 en van RTBF om 19:30.

Voor het analyseren van de Nederlandstalige journaalitems van VRT en VTM, had ik toegang tot de online databank TV Nieuwsarchief van Steunpunt Media. Voor de Franstalige journaalitems is er een rechtstreekse opzoeking gebeurd in de archieven van RTBF en RTL. De items van RTL konden enkel digitaal ter plaatse worden gecodeerd. De items van RTBF stonden op tape en konden ook enkel ter plekke worden geraadpleegd. De journaalitems van VRT en VTM konden online worden bekeken maar niet gedownload. Het ruwe onderzoeksmateriaal van de vier zenders kon dus in bijlage van deze masterproef niet worden meegegeven. Wel is de volledige lijst van gecodeerde journaalitems per zender terug te vinden in bijlage 7.2 (p. 61). De items werden, net zoals bij Van Gorp (2006), opgezocht via de trefwoorden asielzoeker, vluchteling en illegale immigrant. Voor de Franstalige items werden de Franstalige equivalenten demandeur d'asile, réfugié en immigré clandestin gebruikt. De term ‘asielzoeker’ die we in dit onderzoek gebruiken moeten we bijgevolg ruimer interpreteren.

De selectie van de te onderzoeken perioden werd bepaald als volgt. Het oorspronkelijke uitgangspunt was om een steekproef te nemen van de perioden voor en na de Lampedusa-ramp. Volgens prof. dr. Dimokritos Kavadias zijn er minstens 30 journaalitems nodig om uitspraken te kunnen doen over significante verschillen tussen de perioden voor en na een bepaald moment. Zo werd eerst nagegaan in welke periode de vier zenders minstens 30 items voor en na de Lampedusa-ramp hebben uitgezonden. Het werd duidelijk dat de onderzoeksperiode bijna het volledige jaar 2013 zou omvatten. Daarom is er voor alle zenders gekozen alle journaalitems van het jaar 2013 te analyseren. Door het coderen van alle items van 2013 zullen de resultaten representatief zijn voor de volledige onderzochte periode, het hele jaar 2013.

Een van de meest frustrerende tendensen in het framingonderzoek, is volgens Hertog & McLeod (2001: 150-151) de tendens van onderzoekers om voor elk onderzoek een unieke reeks van frames te genereren. Zoals eerder vermeld zal dit onderzoek deze tendens niet volgen. Het onderzoek van deze masterproef steunt op de onderzoekstraditie van deductieve studies die frames ontleen uit de literatuur en deze coderen in een framinganalyse (Semetko & Valkenburg, 2000; de Vreese, Peter, & Semetko, 2001; Dimitrova, Kaid, Williams & Trammell, 2005). Volgens James W. Tankard (2001: 102-103) is uitgaan van twee frames noodzakelijk om tot betrouwbare codeerresultaten te komen. Zo zal dit onderzoek de twee issuespecifieke frames van Van Gorp in de journaalitems opsporen. Om het doel van de intersubjectiviteit van dit onderzoek te garanderen, zullen de verschillende stappen van het onderzoek duidelijk omschreven worden met bijlagen die kunnen geraadpleegd worden.

Veel onderzoekers hebben terecht vragen gesteld bij de betrouwbaarheid en validiteit van de inhoudsanalyses van mediaframes (Gamson, 1989: 159; Miller, 1997: 376; Scheufele, 1999: 103; Tankard, 2001: 104; Gandy, 2001: 360-361; Hertog & McLeod, 2001: 153). Een frame is een behoorlijk abstracte variabele die moeilijk te identificeren is en moeilijk te coderen valt. Of zoals Maher (2001: 84) het stelt, “framing has proved to be an elusive concept to measure”. Om een frame op een valide en betrouwbare manier te meten is het belangrijk om de interne elementen van een frame te identificeren. Zo moeten frames bestaan uit clusters van frame-elementen. Zoals we reeds in het vorige deel bespraken, baseren we ons hiervoor op de definitie van Entman (p. 13). De elementen uit zijn definitie zijn variabelen die voor de

operationalisering kunnen gebruikt worden. Entman (1993: 54) onderscheidt vier reasoning devices: het definiëren, het verklaren, het evalueren van een probleem en het poneren van aanbevelingen voor het oplossen van een probleem. Volgens Gamson en Modigliani (1989: 2-4) bestaat elk nieuwsdiscours uit een aantal, concurrerende 'interpretative packages'. Deze 'packages' die een bepaald frame suggereren zijn opgebouwd uit reasoning devices maar ook uit framing devices zoals metaforen, voorbeelden, 'catchphrases', beschrijvingen, visuele beelden (Gamson en Modigliani, 1989: 3-4). Aan de hand van de identificatie van zulke reasoning devices en framing devices heeft Van Gorp voor het Slachtoffer- en Indringer-frame een geoperationaliseerde framematrix opgesteld (Van Gorp, 2006: 162; bijlage 7.1, p. 60). Wanneer men het framegebruik wil onderzoeken, moeten deze devices uit de framematrix opgespoord worden en niet het frame als dusdanig (Deprez en Raymaekers, 2010: 7). Deze opsporing kan gebeuren via een codeerboek zoals Van Gorp er een ontworpen heeft. Zijn codeerboek werd op het vlak van instructies licht aangepast voor dit onderzoek om te kunnen dienen voor audiovisueel onderzoeksmateriaal (bijlage 7.3, p. 75). De resultaten na de eerste codering waren variabelen die maximaal drie antwoordmogelijkheden hadden. De variabelen moesten binair gehercodeerd worden volgens de hercoderingsinstructies (bijlage 7.4, p. 82) om a.d.h.v. wegingscoëfficiënten (Van Gorp, 2006: 170-171; bijlage 7.5, p. 84) de twee frame-indices te kunnen bepalen. Afhankelijk van de hoogte van het bekomen cijfer mag men stellen dat een framing of reasoning device effectief tot een bepaald frame behoort. De toepassing van deze methode geeft betere resultaten op vlak van betrouwbaarheid en validiteit in vergelijking met eerder gehanteerde methoden. Op de CD-ROM in bijlage staan de Excel-documenten met de ingevulde coderingdata voor en na de hercodering.

De methode die werd toegepast voor het onderzoeken van het beeldgebruik is methodologisch minder sterk en moet verder op punt worden gesteld. Wat betreft de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderdeel van het onderzoek kunnen er zeker opmerkingen worden gemaakt. Van Gorp (2006: 186) beweert dat het holistische karakter van een beeld het niet bepaald geschikt maakt om het in codeerbare framing devices op te splitsen. Hij heeft in zijn framematrix (bijlage 7.1, p. 60) een aanzet gegeven van visuele voorbeelden voor beide frames waarop we ons hebben gebaseerd voor de codering. De beelden werden gecodeerd zonder het bijhorend geluid. Door mijn 14 jaar ervaring als monteur kan ik beeldtaal behoorlijk lezen en

inschatten. Het coderen van beelden op deze manier blijft echter subjectief. Op vlak van interbetrouwbaarheid scoort deze methode dus minder goed. Wat voor de ene persoon een beeld lijkt dat het Slachtoffer-frame ondersteunt, is dat misschien niet voor een andere codeur. Dit onderdeel over de framinganalyse van beelden is dus eerder een verkennend onderzoek waarvan de resultaten best kritisch worden benaderd.

4. RESULTATEN

In dit vierde deel overlopen we de resultaten van het verrichte onderzoek afgeleid van de hypothesen zoals opgesteld in het tweede deel van deze thesis. Eerst bekijken we kort het aantal uitgezonden items over asielzoekers.

4.1 Aantal journaalitems

Wat meteen opviel bij het vergelijken van het aantal uitgezonden journaalitems door de vier zenders, is het duidelijke verschil tussen enerzijds VRT en anderzijds de zenders VTM, RTBF en RTL (tabel 4.1). Zo merken we op dat VRT in 2013 ongeveer 80% meer items over asielzoekers heeft uitgezonden dan de afzonderlijke drie andere zenders. Bij RTBF en RTL waren dit telkens 67 items en bij VTM waren er dat 70.

	Periode voor Lampedusa-ramp 3/10/2013 (275 dagen)	Periode na Lampedusa-ramp 3/10/2013 (90 dagen, inclusief 3/10/2013)	N
VRT	83 (65,4%)	44 (34,6%)	N=127 (38,5%)
VTM	36 (51,4%)	34 (48,6%)	N=70 (21,1%)
RTBF	35 (52,2%)	32 (47,8%)	N=67 (20,2%)
RTL	34 (50,7%)	33 (49,3%)	N=67 (20,2%)
	188 (56,8%)	143 (43,2%)	N=331 (100%)

Tabel 4.1 Aantal uitgezonden journaalitems over asielzoekers uitgesplitst naar zenders en perioden voor en na de Lampedusa-ramp van 3/10/2013

In 2013 zijn er meer items uitgezonden tijdens de periode voor de Lampedusa-ramp (56,8%) dan erna (43,2%). De onderzoeksperiode na de ramp was wel korter (90 dagen) dan die ervoor (275 dagen). Tijdens de kortere periode zijn er dus verhoudingsgewijs meer items uitgezonden per dag (1,59) dan ervoor (0,68). Ook hier blijkt de Nederlandstalige publieke zender VRT een

uitschieter te zijn. VRT heeft meer verspreide aandacht voor asielzoekers doorheen het onderzochte jaar terwijl VTM, RTBF en RTL in de kortere periode na de Lampedusa-ramp bijna zoveel items hebben uitgezonden als tijdens de langere periode ervoor.

Behalve het hoge aantal items bij VRT heeft VTM ook drie items meer uitgezonden dan de Franstalige zenders. Herhaling blijkt volgens de literatuur niet onbelangrijk te zijn voor de framingeffecten zoals we reeds zagen in het theoretisch kader. Regelmatige of recente blootstelling aan een bericht die een overweging benadrukt kan de toegankelijkheid van die overweging verhogen (Higgins, 1996; Sherman, Mackie en Driscoll, 1990; Iyengar, 1991; Zaller, 1992). Hoe meer aandacht media voor een specifiek probleem hebben, hoe meer het publiek geneigd is de kennis rond dit probleem te gebruiken in de beoordeling van een onderwerp of persoon (Iyengar en Kinder, 1987: 65; de Boer en Brennecke, 2003: 209-210). Zo kunnen we veronderstellen dat de framingeffecten bij de kijkers van het VRT journaal groter zullen zijn.

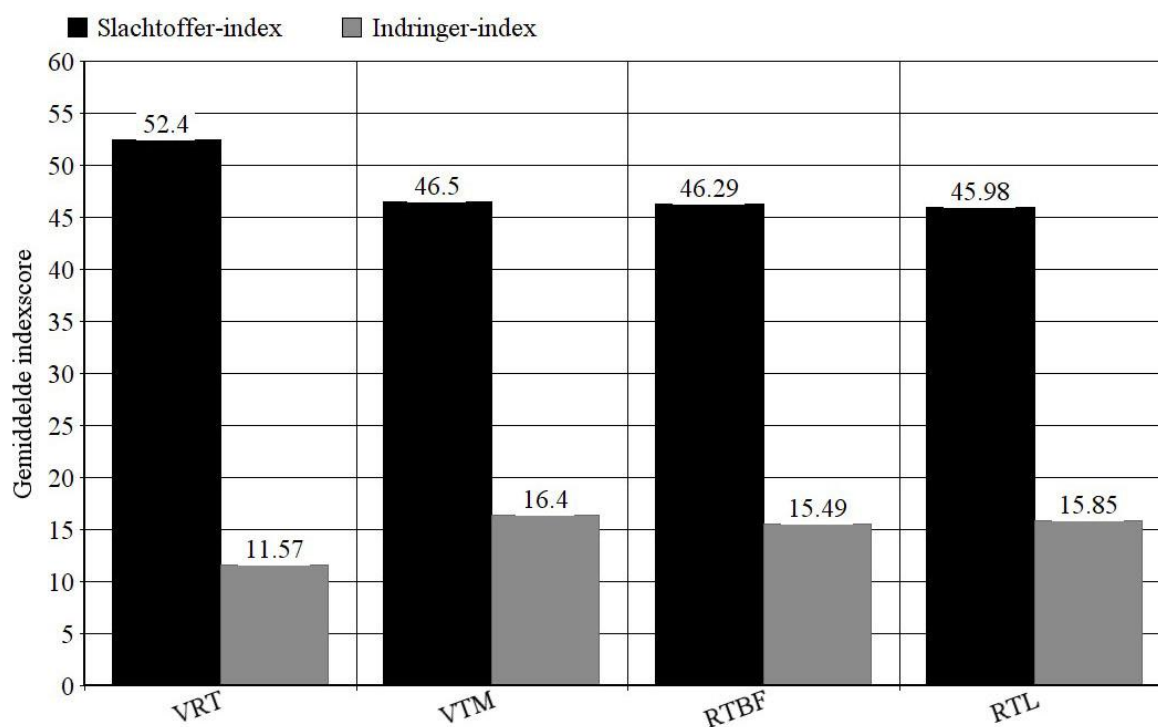
Een verklaring voor het hogere aantal uitgezonden items bij de Nederlandstalige zenders vinden we bij Sinardet (2012), die ondervond dat onderwerpen die vallen onder de bevoegdheid van een anderstalige minister minder aan bod komen bij de zenders van de eigen gemeenschap. In het onderzoek van Van Gorp bleken begin jaren 2000 Franstalige kranten ook beduidend minder artikelen te hebben gepubliceerd over asielzoekers dan de Nederlandstalige kranten (figuur 2.2, p. 17). Ook in zijn onderzoeksperiode was een Nederlandstalige bevoegd voor de materie, Johan Vande Lanotte was namelijk destijds Minister van Maatschappelijke Integratie. Het Franstalige publiek is dus minder geïnformeerd over het asiel- en migratiebeleid van de federale regering. Deze resultaten wijzen op een gebrek van een echte federale publieke sfeer, wat het democratisch deficit in het federale België bevestigt.

Uit onderzoek van Wouters, De Swert & Walgrave (2009) bleek ook dat VRT in de berichtgeving qua aandeel buitenland koploper was in het hoofdjournaal met 30,6%. Dan volgen RTBF met 24,6%, VTM met 19,5% en RTL met 15,9%. Aangezien heel wat items over asielzoekers en vluchtelingen betrekking hebben op het buitenland, kan de keuze voor meer buitenlandberichtgeving mogelijk een reden zijn voor een hoger aantal uitgezonden items over

asielzoekers door VRT. De verschillen tussen RTBF, VTM en RTL op vlak van buitenlandberichtgeving vinden we dan weer niet terug in dit onderzoek.

4.2 Slachtoffer-frame en Indringer-frame

Ook wat betreft de aanwezigheid van het Slachtoffer- en Indringer-frame in de journaalitems over asielzoekers, vertoont VRT alweer verschillende resultaten met die van VTM, RTBF en RTL (figuur 4.1). Het verschil tussen de laatste drie zenders is verwaarloosbaar.

Figuur 4.1 Gemiddelde scores van de index voor het Slachtoffer- en Indringer-frame in journaalitems over asielzoekers in 2013

In figuur 4.1 zien we de mate waarin framing en reasoning devices laden op beide frames. We zien dat het Slachtoffer-frame bij de vier zenders duidelijk meer aanwezig is dan het Indringer-frame. Bij VTM, RTBF en RTL komt het Slachtoffer-frame ongeveer 3 keer zo vaak voor als het Indringer-frame en bij VRT zelfs 4,5 keer zoveel. Het overwicht van het Slachtoffer-frame kan bij de kijkers mogelijk hebben geleid tot een positieve attitude tegenover asielzoekers. Dat

bijvoorbeeld publieke omroepen in Europa tolerantie ten opzichte van de toenemende etnisch-culturele diversiteit bevorderen zoals Jacobs en Hooghe (2014) beweren, blijkt dus voor dit concreet onderzoek niet enkel voor de publieke zenders, maar ook voor de commerciële zenders het geval te zijn.

De hypothese dat de Nederlandstalige zenders meer het Indringer-frame zouden gebruiken dan de Franstalige zenders, bleek in dit onderzoek niet juist te zijn, aangezien het hogere niveau van het Indringer-frame bij VTM miniem is en bij VRT zelfs lager ligt dan bij de Franstalige zenders.

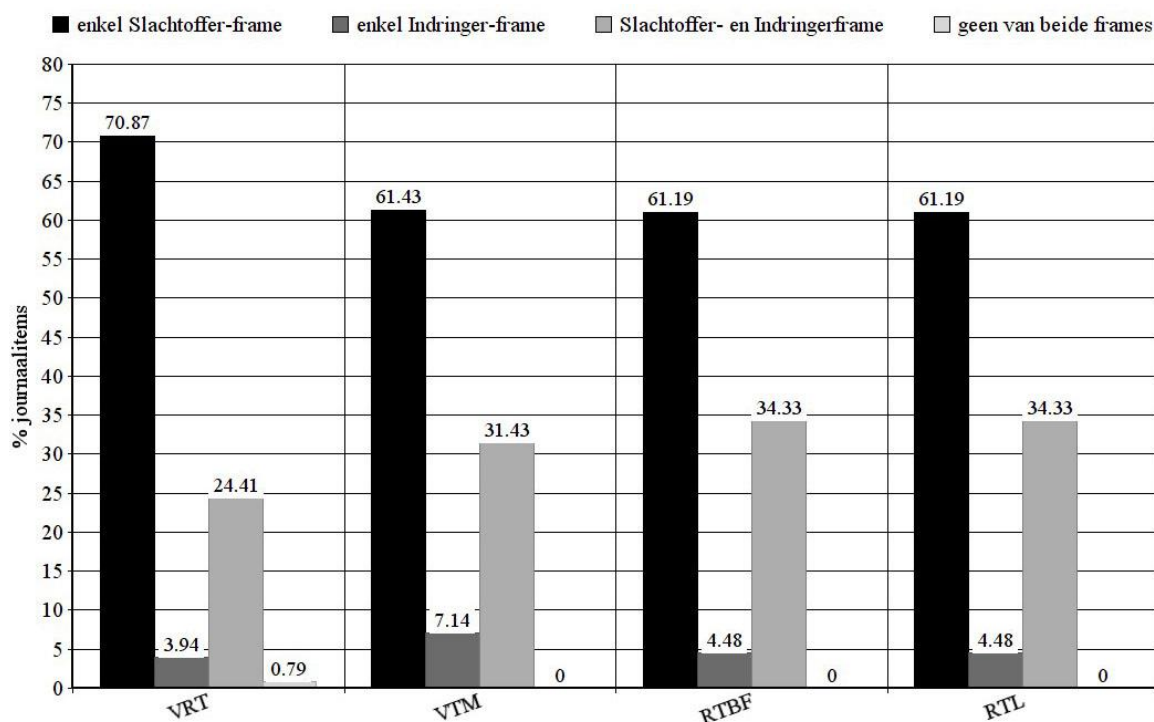
De hypothese dat de Franstalige zenders meer het Slachtoffer-frame gebruiken dan de Nederlandstalige zenders was alweer foutief, want het Slachtoffer-frame bij de Nederlandstalige VRT is zelfs meer aanwezig dan bij de Franstalige zenders. Bij VTM ligt het Slachtoffer-frame opnieuw in de lijn van de Franstalige zenders.

Dit onderzoek bevestigt dus niet het stereotype beeld dat volgens ter Wal, d'Haenens en Koeman (2005) bestaat dat minderheden in de berichtgeving in het Vlaamse televisienieuws zouden gekoppeld worden aan misdaad en afwijkend gedrag, kortom op negatieve wijze.

De hypothese dat de publieke zenders het Indringer-frame minder gebruiken dan de commerciële zenders klopt bij de Nederlandstalige zenders, maar niet langs de Franstalige kant. En dat de publieke zenders meer het Slachtoffer-frame gebruiken dan de commerciële zenders klopt alweer bij de Nederlandstalige zenders, en is verwaarloosbaar langs de Franstalige kant. Het verschil tussen publieke en commerciële omroepen dat in divers internationaal onderzoek werd aangetoond, blijkt in dit onderzoek dus enkel tussen de Nederlandstalige zenders aanwezig te zijn, niet tussen de Franstalige zenders. En dat het verschil tussen VRT en VTM kleiner zou zijn dan het verschil tussen RTBF en RTL (Sinardet; De Swert & Dandoy, 2004) blijkt in dit specifiek onderzoek net omgekeerd te zijn. Dat media die in eenzelfde markt optreden op elkaar inspelen en elkaar mogelijk gebruiken als bron waardoor ze op elkaar gaan lijken (Peter, 2003), is voor dit onderzoek meer bij de Franstalige zenders van toepassing.

Naast het onderzoeken van het voorkomen van zowel het Slachtoffer- als het Indringer-frame in alle journaalitems, is ook de aanwezigheid van ofwel éénkel het Slachtoffer-frame, éénkel het

Indringer-frame, beide frames of geen enkele van deze frames, onderzocht per journaalitem (figuur 4.2).

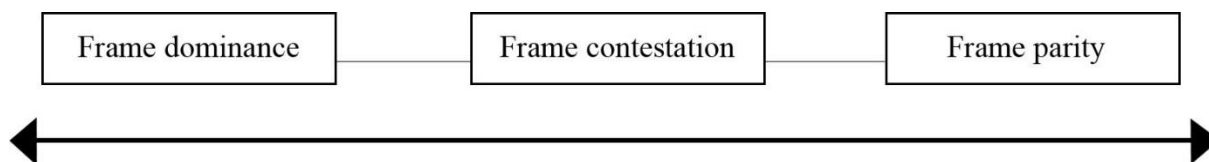
Figuur 4.2 Journaalitems met énkél het Slachtoffer-frame, énkél het Indringer-frame, beide frames of geen van beide frames in de journaalitems (procentueel)

Hier zien we opnieuw een duidelijke voorkeur bij de vier zenders voor het Slachtoffer-frame. Een groot deel van de journaalitems bevat dus énkél het Slachtoffer-frame. Indien het Indringer-frame voorkomt is dit voornamelijk in combinatie met het Slachtoffer-frame. Dit blijkt voor de vier zenders het geval te zijn. Ook merken we voor de vier zenders op dat items met énkél het Indringer-frame beduidend minder voorkomen. De items die geen van beide frames bevatten zijn énkél bij VRT heel minimaal aanwezig.

Opvallend is het volledig identieke resultaat van de Franstalige publieke en commerciële zenders. Ook hier leunen de resultaten van VTM opnieuw zeer goed aan bij die van de Franstalige zenders. VRT toont alweer een afwijkend resultaat met een hoger aantal items met énkél het Slachtoffer-frame en minder items met zowel het Slachtoffer-frame als het Indringer-frame.

Entman schematiseert framing in een mediabericht binnen een continuüm (figuur 4.3).

Figuur 4.3 Het frame contestation continuüm volgens Entman

Bron: Entman, 2003: 418

Met frame dominance geeft Entman aan dat één frame de berichtgeving gaat domineren. Frame contestation duidt op het feit dat één dominant frame wordt weergegeven, maar dat dit frame op een aantal punten in vraag wordt gesteld of betwist. Frame parity staat voor het gelijk aan bod komen van een frame en counterframe in de media. Dit is echter meer uitzondering dan regel (Entman, 2003: 418).

Wanneer we de resultaten van dit onderzoek op het continuüm van Entman plaatsen, neigt de framing van de asielzoeker eerder naar een framedominantie omwille van het overwicht van journaalitems met enkel het Slachtoffer-frame. Van volledige dominantie van het Slachtoffer-frame is echter geen sprake. Er is ook contestatie of misschien pariteit bij de items die beide frames bevatten. Toch is het Slachtoffer-frame in elk geval dominant aanwezig. Het gevolg hiervan kan zijn dat frames die het discours domineren worden aanzien als gemeengoed of als “transparent descriptions of reality, not as interpretations” (Gamson e.a., 1992: 382).

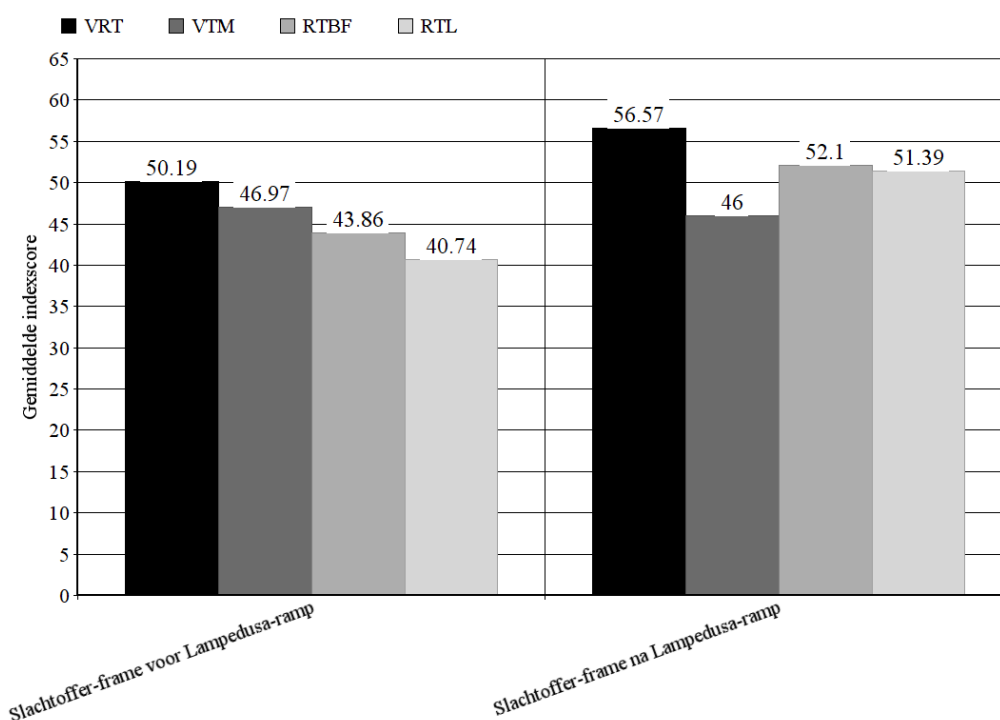
Zoals reeds eerder gesteld, zijn niet-gemotiveerde individuen gevoelig voor overwegingen die hen aangereikt worden wanneer een bepaald frame overheerst zoals in dit onderzoek het Slachtoffer-frame (Kuklinski e.a., 2001; Druckman, 2004). Aangezien volgens de Vreese & Boomgaarden (2003) nieuwsframes de mogelijkheid hebben om de publieke steun voor beleid te beïnvloeden, kunnen we verwachten dat door de relatieve dominantie van het Slachtoffer-frame in principe een humaan asiel- en migratiebeleid steun vindt bij het publiek.

Door de ervaringen opgedaan tijdens dit onderzoek kan er een opmerking worden geleverd op de operationalisering die Van Gorp via zijn codeerboek (bijlage 7.3, p. 75) heeft ontwikkeld en toegepast. De framing devices, de metaforen water, afval, poort, fort, herberg die Van Gorp meerekent voor het laden van de frames, kwamen uiterst beperkt voor in de 331 onderzochte

journaalitems van deze masterproef. Zelfs in een item met kardinaal Leonard uitgezonden door VTM op kerstdag 2013, kwam de metafoer herberg niet aan bod. Een herziening, of tenminste een evaluatie, van de metaforen in de operationalisering van de ‘methode Van Gorp’ is wenselijk.

4.3 Frameverschuivingen

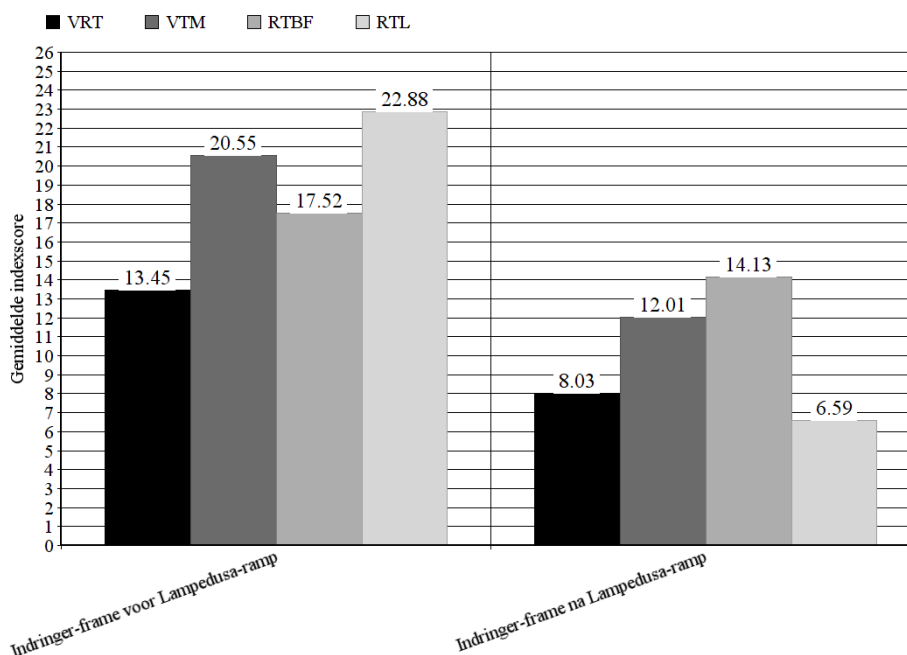
Figuur 4.4 toont het Slachtoffer-frame in de periode van 275 dagen voor de Lampedusa-ramp van 3 oktober 2013 t.o.v. de 90 dagen na de ramp. Bij VRT, RTBF en RTL noteren we een stijging van ongeveer 10 tot 25%. Enkel bij VTM is er een stagnatie/minimale terugval van het Slachtoffer-frame waargenomen na de Lampedusa-ramp in 2013. Het is dus niet zo dat alle vier de zenders na de Lampedusa-ramp meer het Slachtoffer-frame hebben gehanteerd.

Figuur 4.4 Gemiddelde indexscore voor het Slachtoffer-frame in journaalitems over asielzoekers in 2013, voor en na de Lampedusa-ramp van 3 oktober 2013

We merken dat zowel langs Nederlandstalige als Franstalige kant de publieke zenders voor de

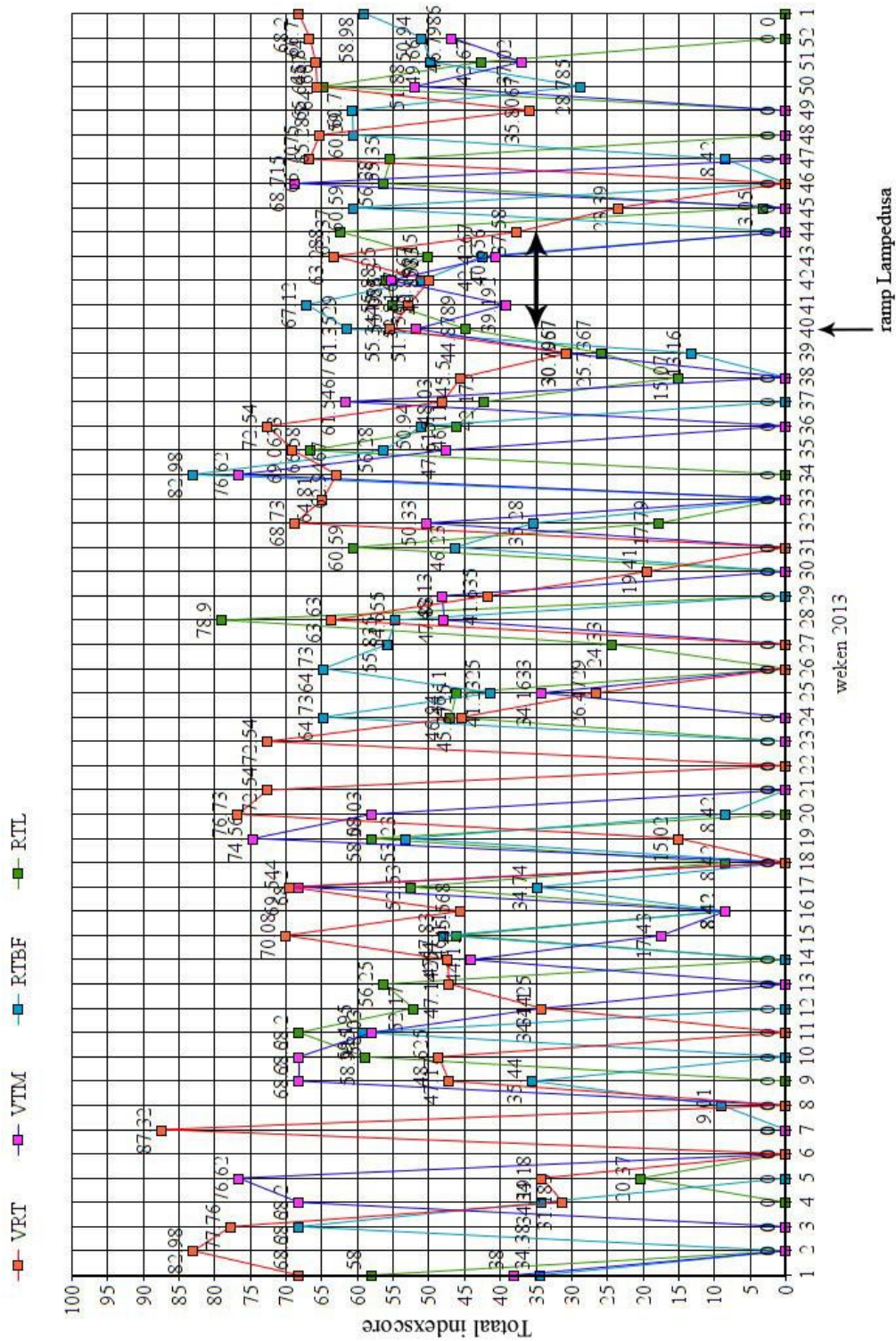
ramp meer het Slachtoffer-frame hanteerden dan de commerciële zenders. En dat de Nederlandstalige zenders voor de Lampedusa-ramp ook het Slachtoffer-frame meer hebben gehanteerd dan de Franstalige zenders. Na de ramp is het verschil tussen de Nederlandstalige publieke en commerciële zenders vergroot, in tegenstelling tot de Franstalige zenders.

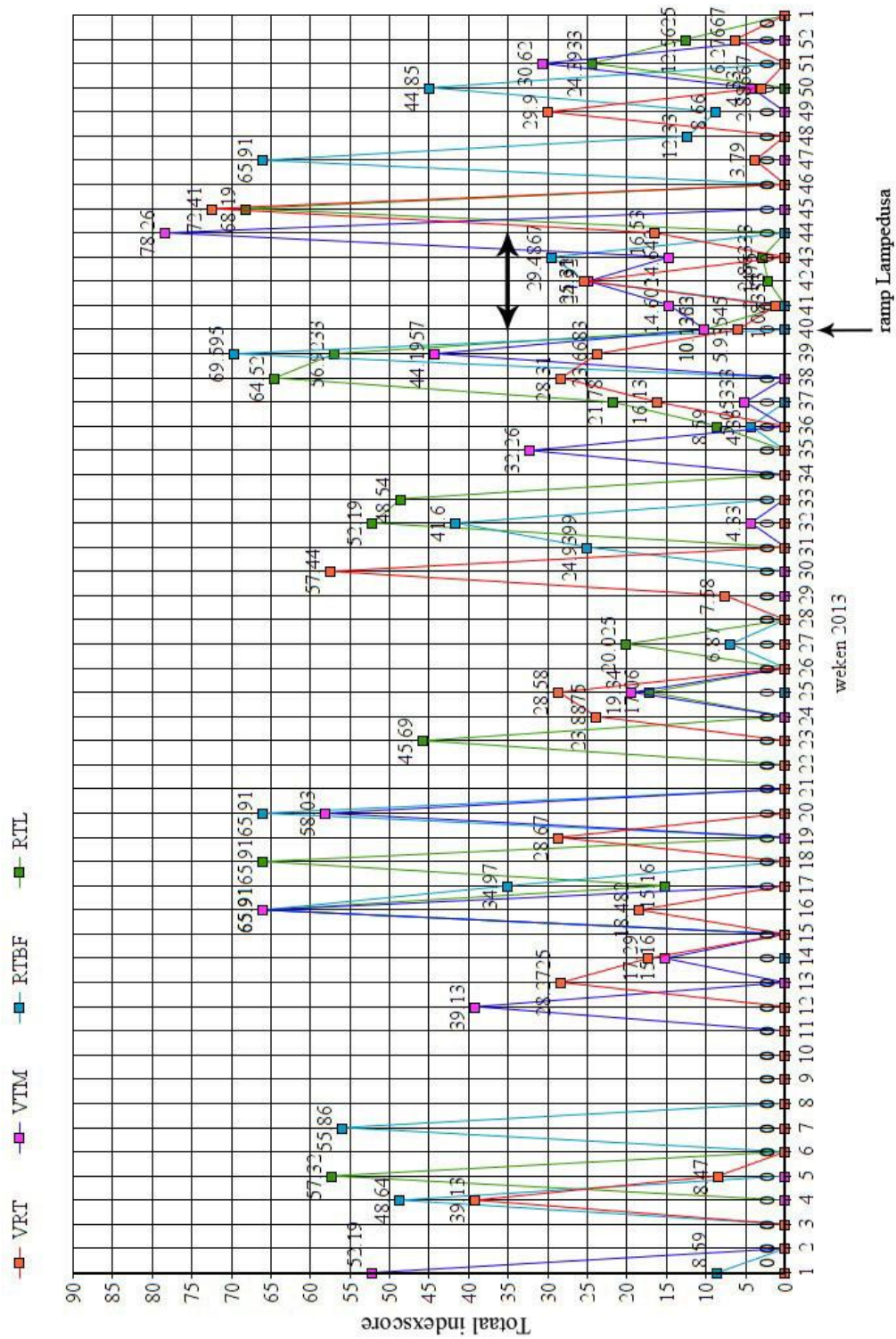
Figuur 4.5 Gemiddelde indexscore voor het Indringer-frame in journaalitems over asielzoekers in 2013, voor en na de Lampedusa-ramp van 3 oktober 2013

Wat betreft het Indringer-frame (figuur 4.5) merken we in de periode voor de ramp dat de publieke zenders langs beide kanten van de taalgrens minder het Indringer-frame bevatten dan de commerciële zenders. Na de Lampedusa-ramp merken we bij de vier zenders een duidelijke afname. Bij RTL, waar voor de ramp het hoogste niveau van het Indringer-frame werd vastgesteld, werd na de Lampedusa-ramp het Indringer-frame 3,5 keer gereduceerd waardoor RTL het laagst scoorde qua Indringer-frame. De Lampedusa-ramp zou blijkbaar zowel qua toename Slachtoffer-frame als afname Indringer-frame na de ramp het grootste effect hebben gehad bij de Franstalige commerciële zender RTL. Bij de commerciële zenders daalt het Indringer-frame na de Lampedusa-ramp meer dan bij de publieke zenders. Anderzijds zien we niet bij beide commerciële zenders een toename van het Slachtoffer-frame.

Maar om de frameverschuivingen meer in detail te bekijken, is het zinnig om de framing voor alle weken in 2013 te bekijken. De kans bestaat namelijk dat de eerste weken vlak na de Lampedusa-ramp het Slachtoffer-frame meer aanwezig was dan een aantal weken later, net zoals er voor het Indringer-frame ook verschil aanwezig kon zijn binnen deze onderzochte perioden. Zo kan nagegaan worden wanneer het gebruik van het Indringer-frame en het Slachtoffer-frame terug werd genormaliseerd zoals voor de Lampedusa-ramp. Net zoals bij Van Gorp, hebben we per week de aanwezigheid van het Indringer- en Slachtoffer-frame per zender onderzocht (figuren 4.6 en 4.7).

Figuur 4.6 Totaal indexscore Slachtoffer-frame in de journaalitems over asielzoekers in 2013 (per week)

Figuur 4.7 Totaal indexscore Indringer-frame in de journaalitem over asielzoekers in 2013 (per week)

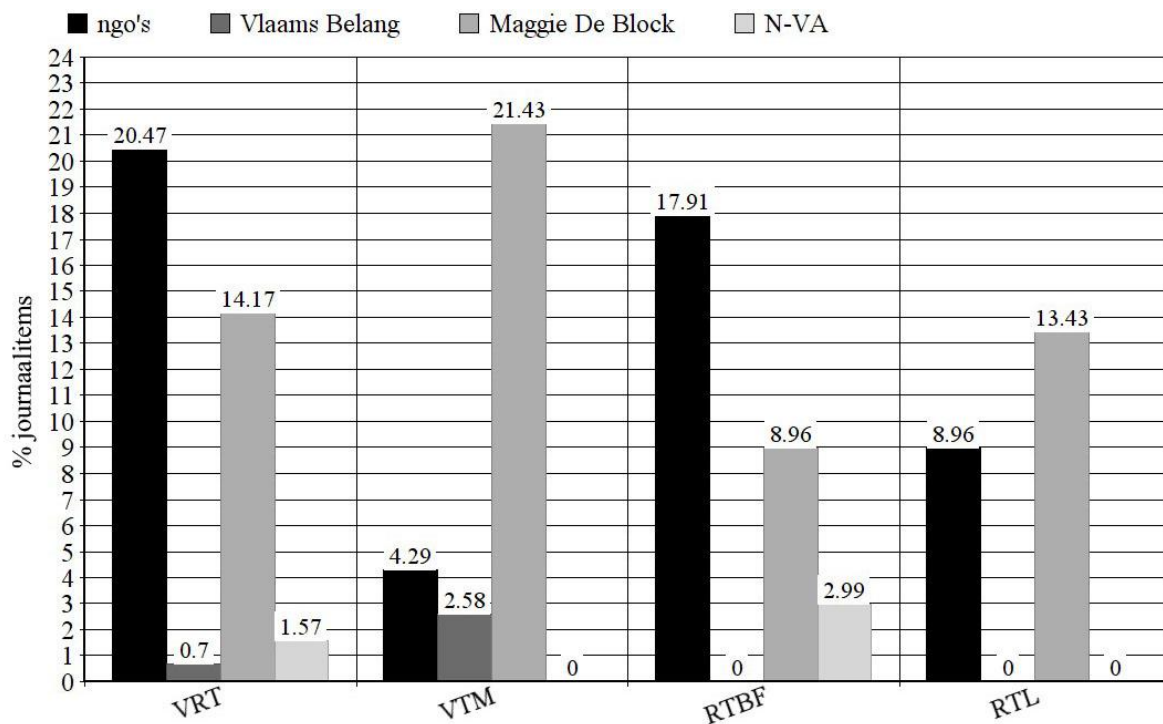
Als we figuur 4.6 bekijken, merken we tussen weken 38 en 44 dat het Slachtoffer-frame bij de vier zenders beduidend stijgt. Een mogelijke verklaring is de Lampedusa-ramp van 3 oktober 2013 die in week 40 plaatsvond. Na week 44 zien we op de grafiek een herstel van het patroon van voor de ramp. Volgens figuur 4.6 heeft de Lampedusa-ramp mogelijk tijdens 4 weken voor een toename van het Slachtoffer-frame gezorgd. Ook VTM heeft dus de framing over de asielzoeker aangepast in de weken na de Lampedusa-ramp. Iets wat we niet konden afleiden uit de cijfers van figuur 4.4 (p. 33) die de volledige periode van 90 dagen na de ramp omvatte.

Wat het Indringer-frame betreft (figuur 4.7) zien we tussen de pieken van week 39 en 44 een dip in het Indringer-frame. Hier zien we opnieuw dat vier weken na de ramp, alvast bij VTM, het Indringer-frame terug op het vroegere niveau is gebracht, met daarna meteen de grootste piek van 2013. Tijdens de vier weken na de ramp is het Indringer-frame niet helemaal verdwenen, vermoedelijk door het toegenomen aantal journaalitems in die periode (tabel 4.1, p. 27).

Toch blijven de resultaten van de figuren 4.4 (p. 33) en 4.5 (p. 34) die de volledige perioden voor en na de ramp weergeven interessant, aangezien in de periode na de vier weken na de ramp de framing mogelijk nog steeds werd beïnvloed door de ramp.

4.4 Framesponsors en andere actoren

Figuur 4.8 geeft procentueel weer in hoeveel journaalitems de framesponsors (ngo's en Vlaams Belang) en de politieke actoren (staatssecretaris Maggie De Block en N-VA) aan bod zijn gekomen. 'Aan bod komen' in journaalitems betekent in dit onderzoek 'zelf aan het woord komen' of 'geciteerd worden'.

Figuur 4.8 Percentage journaalitems over asielzoekers in 2013 waarin volgende framesponsors en politieke actoren aan bod komen: ngo's als framesponsor voor het Slachtoffer-frame, Vlaams Belang als framesponsor voor het Indringer-frame, en politieke actoren staatssecretaris Maggie De Block en N-VA

Uit de resultaten blijken ngo's (de framesponsors van het Slachtoffer-frame) zeer verschillend aan bod te komen bij de verschillende zenders. Ngo's blijken vooral bij de publieke zenders vaak aan bod te komen en beschikken zo over een bepaalde macht. Zo laat VRT ngo's 4,5 keer zo vaak aan bod komen als VTM. Bij RTBF komen ngo's dubbel zo vaak aan bod als bij RTL. We kunnen dus concluderen dat de opdeling publiek/commercieel een verklarende variabele is voor de aanwezigheid van ngo's, wat niet kan gezegd worden van de Nederlandstalige/Franstalige opdeling. De hoge score van de ngo's bij de publieke zenders is opmerkelijk aangezien sociale bewegingen vaak moeten opboksen tegen de hegemonie van bepaalde politieke actoren. De hogere aanwezigheid van ngo's bij de publieke zenders vergeleken bij de commerciële zenders, is wel een bevestiging van onderzoek van De Smedt, Hooghe & Walgrave (2011) en Wouters e.a. (2011).

Duidelijk is dat Maggie De Block bij de vier zenders als bevoegde staatssecretaris in 2013 prominent aanwezig was in de journaalitems. Maar het is dus niet zo dat, zoals verwacht, De Block bij de vier zenders meer aan bod komt dan ngo's. Dit is enkel het geval bij de

commerciële zenders. De bewering van Gitlin (1980: 258) dat de selectie van nieuwswaardige gebeurtenissen en de verslaggeving erover, sterk beïnvloed wordt door de politieke elites, zoals staatshoofden en leden van een regering en de stelling van Deprez (2008) dat de media nog altijd weinig afstand nemen van het politieke beleid en nagenoeg geen alternatieve stemmen in de berichtgeving toelaten, is dus het geval bij de commerciële zenders. Bij de publieke zenders krijgen de ngo's daarentegen vaker een platform aangeboden dan staatssecretaris De Block.

In de Franstalige journaalitems is De Block ook sterk aanwezig maar wel minder dan in de Nederlandstalige items. Dit onderzoek bevestigt dus de stelling van Sinardet (2012) dat leden van de federale regering meer voorkomen in de media van hun eigen taalgroep.

Er bestaat methodologische kritiek op de enquêtes die soms door de media worden besteld. Toch geven we volgende bedenking mee. In 2013 werd De Block volgens een enquête van RTL/Le Soir en De Morgen/VTM, als eerste vrouw, de populairste van alle politici in Vlaanderen (De Morgen, 2013; VTM, 2013; Deredactie.be; 2013). Volgens een enquête afgenomen in januari 2015 blijkt De Block ook in Brussel en Wallonië de populairste te zijn geworden (VTM, 2015). Dat De Block eerst in Nederlandstalig België en pas anderhalf jaar later in Franstalig België de populairste was, kan mogelijk verklaard worden door het minder aan bod komen in de Franstalige journaalitems in 2013.

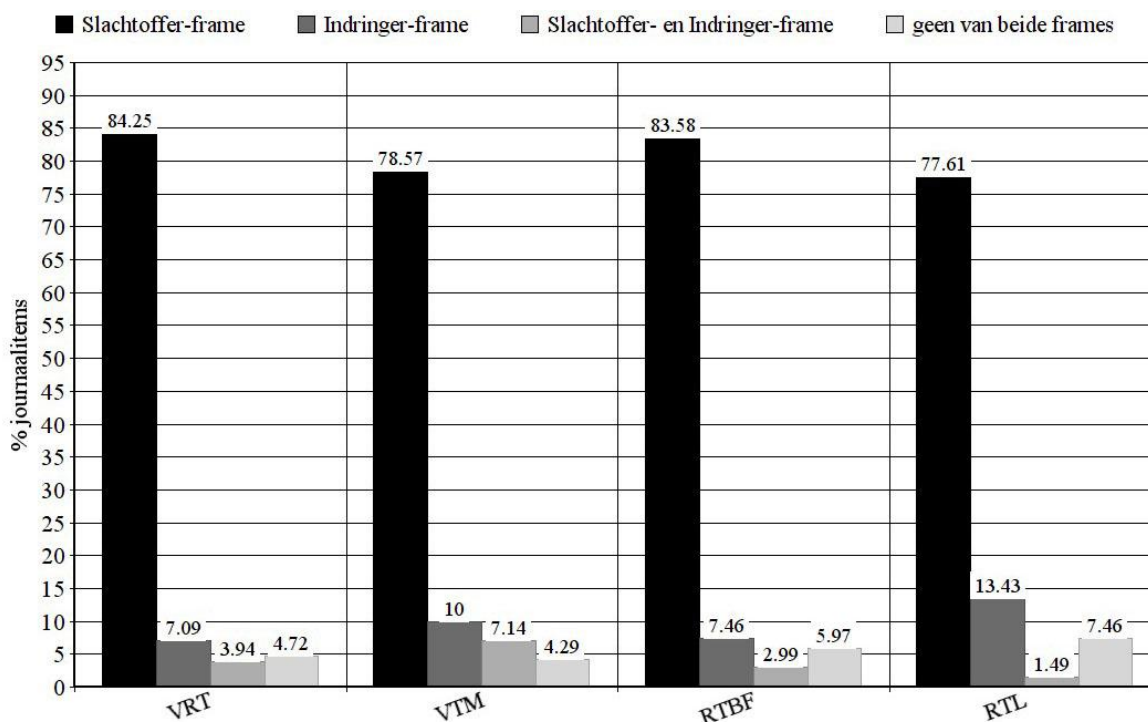
Volgens figuur 4.8 kan men bezwaarlijk beweren dat het Vlaams Belang anno 2013 een succesvolle framesponsor was voor het Indringer-frame. Dit wil vermoedelijk zeggen dat andere actoren of de journalist zelf het Indringer-frame meer naar voor hebben gebracht. Bij VTM kwam in 2013 het Vlaams Belang amper twee keer in journaalitems over asielzoekers voor. VRT liet amper één keer het Vlaams Belang aan bod. En aan Franstalige kant kwam het Vlaams Belang zelfs geen enkele keer aan het woord en werd de partij nooit geciteerd. We zien dus de Nederlandstalige/Franstalige opdeling in beperkte mate als verklarende variabele spelen. Mogelijk is het amper aan bod komen van het Vlaams Belang in de journaalitems in 2013, op wat toch een belangrijk thema is voor deze partij, een reden voor de mindere verkiezingsresultaten in 2014.

Ook N-VA, als grootste federale (oppositie)partij in 2013 (FOD Binnenlandse Zaken, 2010), kwam niet vaak aan bod in journaalitems over asielzoekers in 2013. Zowel bij VRT als bij

RTBF kwam N-VA beperkt voor. Bij de commerciële zenders zelfs geen enkele keer. Regeringslid De Block kreeg meer aandacht dan de onderzochte oppositiepartijen N-VA en het Vlaams Belang. Een verklaring hiervoor kunnen we misschien vinden bij Entman (1993) en Tuchman (1978) die beweren dat journalisten vaak bij belangrijke politieke instellingen nieuws rapen en vaker officiële bronnen verkiezen boven uitdagers omwille van hun credibiliteit (Gitlin, 1980; Ryan, 1991). We kunnen vaststellen dat Maggie De Block zich meer in de schijnwerpers heeft kunnen plaatsen op het onderwerp asiel en migratie dan N-VA en Vlaams Belang. Dit zou mee haar electorale succes van 2014 kunnen verklaren.

4.5 Beeldgebruik

Figuur 4.9 geeft weer in hoeverre de gebruikte beelden ofwel het Slachtoffer-frame, Indringer-frame, Slachtoffer- en Indringer-frame, of geen enkel frame ondersteunen.

Figuur 4.9 Percentage journaalitemen over asielzoekers in 2013 waarbij het beeldgebruik ofwel het Slachtoffer-frame, Indringer-frame, Slachtoffer- en Indringer-frame, of geen enkel frame ondersteunt

Zoals we reeds in het deel ‘Data en methode’ hebben vermeld, worden deze resultaten best kritisch benaderd omwille van de opmerkingen die kunnen geleverd worden op de gehanteerde methode. Toch valt bij alle zenders de enorme ondersteuning op van de beelden voor het Slachtoffer-frame. De ondersteuning van de beelden voor het Indringer-frame, beide frames, en geen enkel frame is bij de vier zenders daarentegen minimaal. Het Indringer-frame, dat in de items werd opgemerkt, zal mogelijk grotendeels door tekst zijn voortgebracht in de plaats van door beelden. De media van beide taalgroepen zijn in deze niet verdeeld, net zomin als de opdeling publieke/commerciële zender een rol zou spelen.

4.6 Reactie Baldwin Van Gorp

De resultaten uit dit onderzoek werden voorgelegd aan prof. dr. Baldwin Van Gorp, die het Slachtoffer- en Indringer-frame heeft ontwikkeld en gehanteerd voor eigen onderzoek. Zijn resultaten vergelijken met die van deze masterproef is niet mogelijk omwille van de verschillende onderzoeksperioden (meer dan 10 jaar verschil met nadruk op een humanitaire bootcamp in mijn onderzoeksperiode), en een verschil in de soort media (televisie vs. kranten). Als we de resultaten uit figuur 4.1 (p. 29) toch even naast die van Van Gorp (figuur 2.2, p. 17) plaatsen, is het verschil toch opmerkelijk. Het Slachtoffer-frame is bij alle onderzochte televisiezenders prominent aanwezig, van 3 tot 4,5 keer zo vaak als het Indringer-frame. Wat we hieruit kunnen concluderen is dat de framing van de asielzoeker behoorlijk kan verschillen, wanneer dezelfde operationalisering wordt toegepast in verschillende constellaties.

Van Gorp vond de resultaten van mijn onderzoek interessant. Vooral de grote aanwezigheid van het Slachtoffer-frame vond hij verrassend. Volgens Van Gorp is televisie meer ‘feitelijk’, waardoor er minder sprake is van interpretatie, analyse en opiniëring, en dat lijkt hem het aanduiden van beide frames te bemoeilijken. Zoals Van Gorp in zijn boek (2006: 50-51, 165, 177, 179) vermeld heeft, zou een episodische benadering van de asielzoeker het Slachtoffer-frame versterken. Hij verwijst daarvoor naar Iyengar (1991), die vond dat de dagelijkse nieuwsberichtgeving sterk was vertekend door een episodische interpretatie, waarbij sociale onderwerpen in het nieuws beperkt werden tot gebeurtenissen en zo niet in een bredere

interpretatie van de context werden geplaatst, het thematische frame. Deze praktijk vereenvoudigt complexe onderwerpen tot het niveau van anekdotisch bewijs (Iyengar, 1991: 136-137) en veroorzaakt veeleer een topisch, niet georganiseerd, en geïsoleerd begrip dan een algemeen en gecontextualiseerd verstaan van publieke aangelegenheden en sociale onderwerpen.

Eerder onderzoek van Semetko & Valkenburg (2000: 101-102) heeft inderdaad aangetoond dat op televisie, dergelijk episodisch nieuws goed was voor 92% van de verhalen, terwijl slechts 8% thematisch waren. In de Nederlandse kranten was het omgekeerde het geval: 32% van de verhalen waren episodisch van aard en 68% waren thematisch. Ook Leurdijk (2000: 16) beweert dat kranten meer ruimte hebben voor achtergronden, terwijl televisie zich bijvoorbeeld meer richt op het persoonlijk verhaal van hoe asielzoekers hun tijd doorbrengen. Het brengen van een persoonlijk verhaal zou zo meer bijdragen tot het Slachtoffer-frame. En volgens Wolfsfeld (2001) is het portretteren van slachtoffers, wat gecatalogeerd kan worden onder 'episodische' benadering, een belangrijke variabele voor het beïnvloeden van de publieke opinie.

Verder zijn volgens Van Gorp in zijn replek (televisie)beelden meer voor interpretatie vatbaar. Deze laatste opmerking werd reeds gemaakt bij de hypothese over beeldgebruik. De operationalisering van framingonderzoek van beelden kan inderdaad beter op punt worden gesteld. Toch is mijn onderzoek volgens Van Gorp er algemeen gezien in geslaagd de verschillen in framing tussen de zenders op te merken en zodoende de klus te klaren.

5. BESLUIT

De centrale onderzoeksvraag is: In welke mate verschillen de journaals op VRT, VTM, RTBF en RTL-TVI inzake de framing van asielzoekers in 2013? Het verschil tussen publieke en commerciële omroepen blijkt op dit vlak voornamelijk tussen de Nederlandstalige zenders aanwezig te zijn, maar minder tussen de Franstalige zenders. Bij VRT is er een afwijkende framing van de asielzoeker waargenomen t.o.v. VTM, RTBF en RTL, die alle drie verrassend een meer gelijklopende framing deelden. VRT heeft meer het Slachtoffer-frame en minder het Indringer-frame gehanteerd dan de drie andere zenders. Dit is toch opmerkelijk, aangezien verwacht werd dat er meer verschil zou zijn tussen enerzijds de Nederlandstalige en Franstalige zenders, net zoals tussen de publieke en de commerciële zenders langs Franstalige kant.

Opvallend was dat alle zenders overduidelijk meer het Slachtoffer-frame hanteerden dan het Indringer-frame. Zo werd in de journaalitems van VTM, RTBF en RTL het Slachtoffer-frame 3 keer zo vaak waargenomen als het Indringer-frame. En bij VRT zelfs tot 4,5 keer zo veel.

Indien het Indringer-frame aanwezig was bij de vier zenders, was dit meestal in combinatie met het Slachtoffer-frame. Terwijl de meeste items enkel het Slachtoffer-frame bevatten.

In de kantlijn kan ook opgemerkt worden dat VRT ongeveer 80% meer journaalitems heeft uitgezonden over asielzoekers dan de drie andere zenders afzonderlijk. De kijkers van het VRT journaal krijgen dus meer en andere berichtgeving over asielzoekers dan de kijkers van de drie andere zenders. Zo kan verwacht worden dat ook de framingeffecten bij de kijkers van het VRT journaal meer en anders zijn. Maar deze comparatieve studie doet geen uitspraken over de framingeffecten bij de kijkers. Hiervoor is verder onderzoek nodig.

Aangezien volgens de Vreese & Boomgaarden (2003) nieuwsframes de mogelijkheid hebben om de publieke steun voor beleid te beïnvloeden, kunnen we verwachten dat door de prominente aanwezigheid van het Slachtoffer-frame in principe een humaan asiel- en migratiebeleid steun vindt bij het publiek. Doordat de Nederlandstalige kijkers 63 items meer aangeboden kregen dan de Franstalige kijkers, is het Franstalige publiek minder geïnformeerd over het asiel- en migratiebeleid van de federale regering.

Een deelvraag van dit onderzoek is: Zijn er verschillen in het aanbod komen van framesponsors/politieke actoren, en beeldgebruik? Zo lieten in 2013 de publieke zenders de

ngo's, die het als framesponsor van het Slachtoffer-frame opnemen voor asielzoekers en vluchtelingen, het vaakst aan bod komen, terwijl Maggie De Block in functie van staatssecretaris voor Asiel en Migratie bij de commerciële zenders vaker een platform aangeboden kreeg. VRT laat ngo's zelfs 4,5 keer zo vaak aan bod komen als VTM. Bij RTBF komen de ngo's dubbel zo vaak aan bod als bij RTL. Het meeste verschil merken we alweer tussen de Nederlandstalige zenders. Dus niet de taalopdeling, maar wel de publieke/commerciële opdeling is blijkbaar een verklarende variabele voor de inbreng van de uitdagers zoals ngo's.

De Block kwam als staatssecretaris minder aan bod in de Franstalige journaals, terwijl ze bevoegd was voor de volledige federale staat België. Hier is de Nederlandstalige/Franstalige opdeling als verklarende variabele aanwezig. Dus niet enkel qua aantal journaalitems, maar ook op vlak van aanwezigheid in de journaalitems van het bevoegd regeringslid merken we het ontbreken van een echte federale publieke sfeer, wat het democratisch deficit van het federale België bevestigt.

De federale oppositiepartijen N-VA en Vlaams Belang zijn volgens dit onderzoek niet vaak opgedoken in de journaalitems. Staatssecretaris De Block kreeg als politieke actor meer aandacht dan deze oppositiepartijen. Mogelijk is het amper verschijnen van het Vlaams Belang in de journaalitems over asielzoekers in 2013 een reden voor de mindere verkiezingsresultaten in 2014.

Een andere deelvraag van dit onderzoek is: In welke mate treden frameverschuivingen op voor en na de Lampedusa-ramp van 2013? Na vier weken merkten we bij de vier zenders een herneming van het patroon op zoals voor de ramp, zowel voor het Slachtoffer-frame als voor het Indringer-frame. In de periode van 90 dagen na de ramp, zagen we een toename van het Slachtoffer-frame bij VRT, RTBF en RTL, maar niet bij VTM. De Lampedusa-ramp heeft zowel qua toename Slachtoffer-frame en afname Indringer-frame na de ramp het grootste effect gehad bij de Franstalige commerciële zender RTL. Aangezien volgens Van Gorp (2005; 2006) dominante frames in de berichtgeving over een scharniergebeurtenis, ook bij vergelijkbare gebeurtenissen routinematig door de media naar voor worden geschoven, kan er dus verwacht worden dat de nog grotere humanitaire bootramp van 15 april 2015, voor nog grotere

frameverschuivingen en dus ook framingeffecten zal hebben gezorgd. Het Slachtoffer-frame zal dan vermoedelijk nog meer dan in 2013 tot in de huiskamer zijn doorgedrongen.

De gebruikte beelden in de journaalitems ondersteunen bij de vier zenders overduidelijk het slachtoffer-frame. Dit kan waarschijnlijk de sterke aanwezigheid van het Slachtoffer-frame uit de vorige onderzoeksvragen verklaren. Wel dient beklemtoond te worden dat de resultaten van dit onderdeel best kritisch worden benaderd omwille van methodologische beperkingen. Toch doen de zeer uitgesproken resultaten uitschijnen dat audiovisuele media, meer dan kranten, het Slachtoffer-frame en minder het Indringer-frame ondersteunen.

Bij een overheersend frame, zoals het Slachtoffer-frame in dit onderzoek, is het belangrijk dat de mediagebruiker de mediaberichtgeving kritisch beoordeelt. Mediawijsheid is belangrijk in een democratie. Kinderen en jongeren kritische reflectie aanleren omtrent nieuwsframing is geen overbodige luxe.

Zoals diverse onderzoeken stellen is er nog veel behoefte aan framingonderzoek, zeker op het vlak van frameverschuivingen en de functie van beelden binnen framing. Hopelijk heb ik met dit werk een interessante bijdrage in diverse aspecten inzake framing over asielzoekers kunnen leveren.

6. BIBLIOGRAFIE

Almond, Gabriel Abraham e.a. (eds.) (2008) Comparative politics today: a world view. New York, Pearson/Longman, 776 p.

Bartle, J. & I. Crewe (2002) 'The Impact of Party Leaders in Britain: Strong Assumptions, Weak Evidence'. In: A. S. King (ed.), Leaders' Personalities and the Outcomes of Democratic Elections. Oxford, Oxford University Press, p. 70-96.

Bartlett, Frederic Charles (1932) Remembering. A Study in Experimental and Social Psychology, Cambridge, Cambridge University Press, 317 p.

Bateson, Gregory (1972) [1955] 'A theory of play and fantasy'. In Gregory Bateson (ed.), Steps to an ecology of mind. New York, Ballantine Books, p. 177-193.

Bek, Mine Gencil (2004) 'Research note: tabloidization of news media: an analysis of television news in Turkey'. European Journal of Communication, 19, 3, p. 371-386.

Bennett, Samuel e.a. (2011) MEDIVA Thematic Report 2011/02: Media Content, Firenze, European University Institute, 30 p.

Bennett, W.L. & J.B. Manheim (1993) 'Taking the Public by Storm: Information, Cuing, and the Democratic Process in the Gulf Conflict'. Political Communication, 10, p. 331-351.

Brants, Kees & Peter Neijens (1998) 'The infotainment of politics'. Political Communication, 15, 2, p. 149-164.

Brewer, P.R. (2002) 'Framing, Value Words, and Citizens' Explanations of Their Issue Opinions'. Political Communication, 19, 3, p. 303-316.

Brosius, Hans-Bernd & Peter Eps (1995) 'Prototyping through key events: News selection in the case of violence against aliens and asylum seekers in Germany'. European Journal of Communication, 10, p. 391-412.

Cagé, Julia (2014) Sauvez les médias – Capitalisme, financement participatif et démocratie, Le Seuil, La République des Idées, 115 p.

Callaghan, K. & F. Schnell (2001) 'Assessing the Democratic Debate: How the News Media Frame Elite Policy Discourse'. Political Communication, 18, p. 183-212.

Carragee, K.M. & Roefs, W. (2004) 'The neglect of power in recent framing research'. Journal of communication, 54, 2, p. 214-233.

Chong, D. & J.N. Druckman (2007) 'Framing theory'. Annual review of political science, 10, p. 103-126.

Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (2015) Asielstatistieken maandverslag juli 2015. 15 p.
[<http://www.cgvs.be/nl/actueel/asielstatistieken-juli-2015>, 12/08/2015]

Converse, Philip E. (1964) 'The Nature of Belief Systems in Mass Publics'. In: David Apter (ed.), Ideology and Discontent, New York, Free Press, p. 206-261.

Coole, Carolynne (2002) 'A warm welcome? Scottish and UK media reporting of an asylum seeker murder'. Media, Culture and Society, 24, 6, p. 839-852.

Cooper, A. H. (2002) 'Media framing and social movement mobilization. German peace protest against INF missiles, the Gulf War and NATO peace enforcement in Bosnia'. European Journal of Political Research, 41, p. 37-80.

Curtice, J. & S. Holmberg (2005) 'Leadership'. In: J. Thomassen (ed.), The European Voter. A Comparative Study of Modern Democracies, Oxford, Oxford University Press.

D'Angelo, Paul (2002) 'News framing as a multi-paradigmatic research program: A response to Entman'. Journal of Communication, 52, p. 870-888.

Dassonneville Ruth, Pierre Baudewyns & Simon Willoq (2015) 'Personalisering en electorale volatititeit' In: Kris Deschouwer e.a. (eds.) De kiezer ontcijferd. Over stemgedrag en stemmotivaties. p. 41-55.

De Bens, Elsa & Steve Paulussen (2005) 'Hoe anders is de VRT? De performantie van de Vlaamse publieke omroep'. Tijdschrift voor communicatiewetenschap, 33, 4, p. 365-386.

De Block, Maggie (2015) 'CV'.
<http://www.maggiedeblock.be/over/>, 11/08/2015.

de Boer, C. & Brennecke, S. (2003) Media en publiek. Theorieën over media-impact. Amsterdam, Boom.

De Cock Rozane e.a. (2013) 'Pers & slachtoffers Rapport. Onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Media en de Vlaamse minister van Welzijn'.
http://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2013/07/20130614_Persslachtoffers.pdf
11/08/2015, 248 p.

De Morgen (2013) 'Maggie De Block populairder dan Peeters en De Wever'.
<http://www.demorgen.be/binnenland/maggie-de-block-populairder-dan-peeters-en-de-wever-a1744531/>, 11/08/2015.

Deprez, Annelore (2008) Internationale conflictberichtgeving in de Vlaamse geschreven pers: een longitudinale framing- en representatieanalyse van de Eerste en Tweede Intifada. Gent, Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, Vakgroep Communicatiewetenschappen, , proefschrift, 312 p.

Deprez, Annelore & Karin Raeymaekers (2010) 'Framing the First and Second Intifada: A Longitudinal Quantitative Research Design Applied to the Flemish Press', European Journal of Communication, 25, p. 3-23.

Deredactie.be (2013) 'Maggie De Block is populairste politicus'.
<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/politiek/1.1784171>, 11/08/2015.

Deredactie.be (2015) 'Maggie De Block nu ook in Brussel en Wallonië populairste politicus'.
<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/politiek/1.2227137>, 11/08/2015.

Deschouwer Kris (2009) The Politics of Belgium: Governing a Divided Society. London, Palgrave Macmillan.

De Standaard (2013a) 'PS en N-VA halen meer dan 30 procent in nieuwe peiling'.
http://www.standaard.be/cnt/dmf20131122_00851577, 11/08/2015

De Standaard (2013b) 'N-VA krijgt een tik'.
http://www.standaard.be/cnt/dmf20130524_040, 11/08/2015.

De Smedt, Julie & Stefaan Walgrave (2013) 'Minder aandacht voor criminaliteit in de Vlaamse nieuwsmedia'. Nieuwsmonitor, 22, Steunpunt Media, 12 p.
[<http://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2015/04/Nieuwsmonitor-22.pdf>, 11/08/2015]

De Smedt, Julie e.a. (2013) 'Slachtoffers in de media, ook slachtoffers van de media?' Nieuwsmonitor, 14, Steunpunt Media, 12 p.
[<http://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2013/07/Nieuwsmonitor-14.pdf>, 11/08/2015]

De Smedt, Julie; Marc Hooghe & Stefaan Walgrave (2011) 'Vlaamse televisiejournals: het buitenland verdwijnt van de radar : criminaliteit, cultuur, politiek en buitenland in de Vlaamse televisiejournals (2003-2010)'. Nieuwsmonitor, 4, Steunpunt Media, 13 p.
[http://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2012/06/Nieuwsmonitor_4.pdf, 11/08/2015]

De Winter, L. (1993) 'L'impact du clivage communautaire sur le système de partis politiques en Belgique: évolution, dimensions et effets', In : Jacek Wódz (ed.) Réorganiser l'espace public, Katowice, Editions Slask, p. 141-55.

Dimitrova, D. V.; L. L. Kaid, A. P. Williams & K. D. Trammell (2005) 'War on the Web: The immediate news framing of Gulf War II'. The Harvard International Journal of Press/Politics, 10, 1, p. 22-44.

Dixon, Travis L. & Daniel G. Linz (2000) 'Overrepresentation and underrepresentation of African Americans and Latinos as lawbreakers on television news'. Journal of Communication, 50, 2, p. 131-154.

Druckman, J.N. (2001) 'On the Limits of Framing Effects: Who Can Frame?'. The Journal of Politics, 63, 4, p. 1041-1066.

Druckman, J.N. (2004) 'Political Preference Formation: Competition, Deliberation, and the (Ir)relevance of Framing Effects'. American Political Science Review, 98, 4, p. 671-686.

Entman, Robert M. (1993) 'Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm'. Journal of communication, 43, 4, p. 51-58.

Entman, Robert M. (2003) 'Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11'. Political Communication, 20, p. 415-432.

Eraly, A (2002) Le pouvoir enchaîné. Être ministre en Belgique. Brussels, Labor, 358 p.

Esser, Frank & Claes H. de Vreese (2007) 'Comparing Young Voters' Political Engagement in the United States and Europe'. American Behavioral Scientist, 50, 9, p. 1195-1213.

Eurostat (2015) 'The number of asylum applicants in the EU jumped to more than 625 000 in 2014'.

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6751779/3-20032015-BP-EN.pdf/35e04263-2db5-4e75-b3d3-6b086b23ef2b>, 11/08/2015, 6 p.

Fazio, R. H., & M. A. Olson (2003) 'Implicit measures in social cognition: Their meaning and use'. Annual Review of Psychology, vol. 54, 1, p. 297-327.

FOD Binnenlandse Zaken (2010) 'KAMER : LIJST RESULTATEN'.

http://verkiezingen2010.belgium.be/nl/cha/results/results_graph_CKR00000.html, 11/08/2015.

FOD Binnenlandse Zaken (2014a) 'VLAAMS PARLEMENT : LIJST RESULTATEN'.

http://verkiezingen2014.belgium.be/nl/vla/results/results_graph_VLR00000.html, 11/08/2015.

FOD Binnenlandse Zaken (2014b) 'KAMER : LIJST RESULTATEN'.

http://verkiezingen2014.belgium.be/nl/cha/results/results_graph_CKR00000.html, 11/08/2015.

Franklin, Mark N.; Tom T. Mackie, Henry Valen e.a. (1992, 2009) Electoral Change: Responses to Evolving Social and Attitudinal Structures in Western Countries. New York, Cambridge University Press, 2nd Edition Colchester, ECPR Press.

Gamson, William A. (1989) 'News as Framing: Comments on Graber'. American Behavioral Scientist, 33, p. 157-166.

Gamson, William A. (1992) Talking politics. New York, Cambridge University Press, 272 p.

- Gamson, William A. (1996) 'Media discourse as a framing resource'. In: A.N. Crigler (ed.), The psychology of political communication. Ann Arbor, University of Michigan Press, p. 111-132.
- Gamson, William A. & David S. Meyer (1996) 'Framing Political Opportunity'. In: Doug McAdam, John D. McCarthy & Mayer Zald (eds.), Comparative Perspectives on Social Movements, Cambridge University Press, p. 275-290.
- Gamson, William A. & Andre Modigliani (1987) 'The Changing Culture of Affirmative Action'. Research in Political Sociology, 3, p. 137-177.
- Gamson, William A. & Andre Modigliani (1989) 'Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach'. American Journal of Sociology, 95, 1, p. 1-37.
- Gandy, O. H. Jr. (2001) 'Epilogue-Framing at the horizon: A retrospective assessment'. In: S. D. Reese, O. H. Gandy, & A. E. Grant (eds.), Framing public life. Perspectives on media and our understanding of the social world, Mahwah, NJ, Erlbaum, p. 355-378.
- Gans, Herbert J. (1979) Deciding what's news. New York, Pantheon Books, 416 p.
- Gatz, S. (2014) Beleidsnota Media 2014-2019, Brussel, Vlaams Parlement, 39 p.
- Gavin, Neil T. (2007) Press and television in British politics: media, money and mediated democracy. New York, Palgrave MacMillan, 224 p.
- Gilliam, Franklin D. & Shanto Iyengar (2000) 'Prime suspects: The influence of local television news on the viewing public'. American Journal of Political Science, 44, p. 560-573.
- Gitlin, Todd (1980) The Whole World is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left. Berkeley, CA, University of California Press, 352 p.
- Goffman, Erving (1974) Frame analysis. New York, Harper & Row, 586 p.
- Haider-Markel, D.P. & M.R. Joslyn (2001) 'Gun Policy, Opinion, Tragedy, and Blame Attribution: the Conditional Influence of Issueframes'. The Journal of Politics, 63, 2, p. 520-543.
- Hall, Stuart e.a. (1999) [1978] 'Policing the Crisis: Mugging, the State and Law and Order'. London, Macmillan, 408 p.
- Hallin, Daniel C. (1994) We Keep America on Top of the World. London, Routledge.
- Hertog, James K. & Douglas M. McLeod (2001) 'A multiperspectival approach to framing analysis: A field Guide'. In: Stephen D. Reese, Oscar H. Gandy & August E. Grant (eds.), Framing public life. Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates, p. 139-161.

Higgins, E. Tory (1996) 'Knowledge Activation: Accessibility, Applicability, and Salience'. In: E. Tory Higgins & Arie W. Kruglanski (eds.), *Social Psychology*. New York, Guilford Press.

Hooghe, Marc (2002) 'Watching Television and Civic Engagement: Disentangling the Effects of Time, Programs, and Stations'. *The Harvard International Journal of Press/Politics*, 7, 2, p. 84-104.

Hooghe, Marc (2007) 'Inleiding: de kwaliteit van het nieuws'. In: Marc Hooghe, Knut De Swert & Stefaan Walgrave (eds.), *De kwaliteit van het nieuws: kwaliteitsindicatoren voor televisienieuws*. Leuven, Acco, p. 7-22.

Iyengar, Shanto (1991) *Is anyone responsible?: How television frames political issues*. Chicago, The University of Chicago Press, 206 p.

Iyengar, Shanto (1996) 'Framing Responsibility for Political Issues'. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 546, 4, p. 59-70.

Iyengar, S. & D.R. Kinder (1987) *News that Matters*. Chicago, University of Chicago Press.

Jacobs, Laura & Marc Hooghe (2014) *Televisie en anti-immigrantenhoudingen in Europa. Een vergelijkend onderzoek*. Antwerpen/Leuven, Steunpunt Media, 37 p.

Johnson-Cartee, Karen S. (2005) *News Narratives and News Framing/Constructing Political Reality*. Lanham, Rowman and Littlefield, 359 p.

Kahneman, D. A., Tversky, A., & Slovic, P. (1984) *Judgment under uncertainty*. Cambridge, Cambridge University Press.

Kellner, Douglas (1990) *Television and the Crisis of Democracy*. Boulder, Westview Press.

Kosicki, G. & Z. Pan (1997) 'Priming and Media Impact on the Evaluations of the President's Performance', *Communication Research*, 24, 1, p. 3-30.

Kriesi, Hanspeter (2010) 'Restructuration of Partisan Politics and the Emergence of a New Cleavage Based on Values'. *West European Politics*, 33, 3, p. 673-685.

Kuklinski, J. H.; P. J. Quirk, J. Jerit & R. F. Rich (2001) 'The political environment and citizen competence'. *American Journal of Political Science*, 45, p. 410-424.

Langer, John (1998) *Tabloid television: popular journalism and the 'other news'*. London, Routledge, 200 p.

Lauf, Edmund (2001) '»96 nach Holsti« Zur Reliabilität von Inhaltsanalysen und deren Darstellung in Kommunikationswissenschaftlichen Fachzeitschriften'. *Publizistik*, 46, 1, p. 57-68.

Lefevere, Jonas; Knut De Swert & Stefaan Walgrave (2012) 'Effects of popular exemplars in television news'. Communication Research, 39, p. 103-119.

Leurdijk, A. (2000) 'Ieder medium een eigen kleur? De mogelijkheden van pers, radio, televisie en internet'. In: G. Sterk, B. Top & M. Doppert (eds.), Media en Allochtonen. Journalistiek in de multiculturele samenleving. Den Haag, SDU Uitgevers, p. 27-42.

Lipsky, Michael (1968) 'Protest as a Political Resource'. The American Political Science Review, 62, p. 1144-1158.

Maher, T.M. (2001) 'Framing an Emerging Paradigm or a Phase of Agenda Setting?'. In: S.D. Reese, O. Gandy & A. Grant (eds.), Framing Public Life. London, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, p.83-94.

Marcourt, Jean-Claude (2014) 'RTBF - Signature de l'avenant au contrat de gestion 2013-2017'.
<http://marcourt.wallonie.be/actualites/~rtbf-signature-de-l-avenant-au-contrat-de-gestion-2013-2017.htm?lng=fr>, 11/08/2015.

Martin, L. L. & J. W. Achee (1992) 'Beyond accessibility: The role of processing objectives in judgment'. In: L. L. Martin & A. Tesser (eds.), The construction of social judgment Hillsdale, NJ, Erlbaum, p. 249-275.

Matthes, J. (2009) 'What's in a frame? A content analysis of media framing studies in the world's leading communication journals, 1990-2005'. Journalism & mass communication quarterly, 86, 2, p. 349-367.

Matthes, J. & Kohring, M. (2008) 'The content analysis of media frames: toward improving reliability and validity'. Journal of communication, 58, p. 258-279.

McCarthy, J. D., J. Smith & M. N. Zald (1996) 'Public, media, electoral, governmental agendas'. In: D. McAdam, J. D. McCarthy & M. N. Zald (eds.), Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings. Cambridge, Cambridge University Press, p. 291-311.

McQuail, Denis (2000) McQuail's Mass Communication Theory. London, Sage.

McQuail, Denis (2010) McQuail's Mass Communication Theory (6th edition). London, Sage Publications, 632 p.

Meert Henk, Karen Stuyck, Jan Blommaert & Katleen Peleman (2006) 'Oh, ik ga schrik hebben' Attituden tegenover asielzoekers', in Multiculturalisme ontleed, een staalkaart van onderzoek aan de K.U.Leuven p. 113-132.

Meuleman Bart, Katrein Meireman & Jaak Billiet (2006) 'Immigratie en asiel. Opvattingen en houdingen van Belgen, Duitsers, Nederlanders en Britten in het Europees Sociaal Survey' in Multiculturalisme ontleed, een staalkaart van onderzoek aan de K.U.Leuven p. 63-88.

Miller, M. (1997) 'Frame mapping and analysis of news coverage of contentious issues'. Social science computer review, 15, 4, p. 367-378.

Moeller, Judith & Claes H. de Vreese (2013) 'The Differential Role of the Media as an Agent of Political Socialization in Europe'. European Journal of Communication, 28, 3, p. 309-325.

Negrine, Ralph (1998) Parliament and the media. A study of Britain, Germany and France. London, Royal Institute of International Affairs, 164p.

Nelson, T.E., R.A. Clawson en Z.M. Oxley (1997) 'Media Framing of a Civil Liberties Conflict and Its Effect on Tolerance'. The American Political Science Review, 91, 3, p. 567-583.

Neuman, W. Russell, Marion R Just & Ann N. Crigler, (1992) Common knowledge. News and the construction of political meaning. Chicago, The University of Chicago Press, 190 p.

Neveu, Erik (1999) 'Politics on French television: Towards a renewal of political journalism and debate frames?'. European Journal of Political Communication, 14, 3, p. 379-409.

Newton, Kenneth (1999) 'Mass Media Effects - Mobilization or Media Malaise'. British Journal of Political Science, 29, 4, p. 577-599.

Norris, Pippa (2003) 'Young People & Political Activism: From the Politics of Loyalties to the Politics of Choice?'. <http://www.hks.harvard.edu/fs/pnorris/Acrobat/COE%20Young%20People%20and%20Political%20Activism.pdf>, 03/01/2015, 17 p. (verslag van het Council of Europe Symposium: 'Young People and Democratic Institutions: From Disillusionment to Participation', Strasbourg, 27-28 November, 2003)

Paletz, D. & R. Entman (1981) Media, Power, Politics. New York, The Free Press.

Pan, Z. & G. Kosicki (1993) 'Framing Analysis: an Approach to News Discourse'. Political Communication, 10, p. 55-75.

Peter, J. (2003) Why European TV News Matters. A Cross-nationally Comparative Analysis of TV News About the European Union in Its Effects. Amsterdam, Universiteit van Amsterdam (licentiaatsverhandeling), 220 p.

Prior, Markus (2005) 'News vs. Entertainment: How Increasing Media Choice Widens Gaps in Political Knowledge and Turnout'. American Journal of Political Science, 49, 3, p. 577-592.

Rahat, G. & T. Sheafer (2007) 'The personalization(s) of politics: Israel, 1949–2003'. Political Communication, 41, 1, p. 65-80.

Randall, D. (2000) The Universal Journalist. London, Pluto Press.

Ryan C. (1991) Prime Time Activism: Media Strategies for Grassroots Organizing. Boston, South End.

Reese, Stephen D. (2001) 'Prologue-Framing public life. A bridging model for media research'. In: Reese, Stephen D.; Oscar H. Gandy & August E. Grant (eds.), Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World. Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum, p. 7-31.

Riker, William H. (1986) The Art of Political Manipulation. New Haven, Yale University Press.

Scheufele, Dietram A. (1999) 'Framing as a Theory of MediaEffects'. Journal of Communication, 49, 1, p. 103-122.

Scheufele, Dietram A. (2000) 'Agenda-setting, priming, and framing revisited. Another look at cognitive effects of political communication'. Mass Communication & Society, 3, p. 297–316.

Sherman, S. J.; D. M. Mackie & D.M. Driscoll (1990) 'Priming and the differential use of dimensions in evaluation'. Personality and Social Psychological Bulletin, 16, p. 405-418.

Sniderman, P. M., & Theriault, S. M. (2004) 'The dynamics of political argument and the logic of issue framing'. In: W. E. Saris, & P. P. Sniderman (eds.), The Issue of belief: Essays in the intersection of non-attitudes and attitude change. Princeton, Princeton University Press.

Sniderman, P.M.; R. Brody & P.E. Tetlock (1991). Reasoning about politics: Explorations in political psychology. Cambridge, University Press.

Snow D. & R. . Benford (1988) 'Ideology, frame resonance, and participant mobilization'. Int. Soc. Mov. Res. 1, p. 197-218.

Snow, D. A., & R. D. Benford (1992) 'Master frames and cycles of protest'. In: A. D. Morris & C. M. Mueller (eds.), Frontiers in social movement theory. New Haven, CT, Yale University Press, p. 133-155.

Snow, D.A.; E.B. Rochford, S.K. Worden & R.D. Benford (1986) 'Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation', American Sociological Review, 51, 4, p. 464-481.

Socius (2014) 'Wie wint De Standaard Solidariteitsprijs?'
<http://www.socius.be/article1547-Wie-wint-De-Standaard-Solidariteitsprijs>, 11/08/2015.

Sinardet, Dave (2012) 'Is there a Belgian public sphere? What the case of a federal multilingual country can contribute to the debate on transnational public spheres and vice versa'. In: Multinational federalism : problems and prospects, Seymour, Michel & Alain G. Gagnon (eds.), New York, Palgrave Macmillan, p. 172-204.

Sinardet, Dave (2013) 'How Linguistically Divided Media Represent Linguistically Divisive Issues. Belgian TV-Debates on Brussels-Halle-Vilvoorde'. Regional and Federal Studies, 23, 3, p. 311-330.

Sinardet Dave; Knut De Swert & Régis Dandoy (2004) Franstalig, Vlaams, commercieel, openbaar: zoek de verschillen: een longitudinale vergelijking van de thema's in de Belgische televisie-journaals, Antwerpen, Universiteit Antwerpen Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, 35 p. (PSW-paper, 2004/1)

Tankard, James W. (2001) 'The Empirical Approach to the Study of Media Framing' In: Reese, Stephen D.; Oscar H. Gandy & August E. Grant (eds.), Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World. Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum, p. 95-106.

The Migrants' Files (2015) 'The human and financial cost of 15 years of Fortress Europe' <http://www.themigrantsfiles.com/>, 11/08/2015.

ter Wal J.; L. d'Haenens & J. Koeman (2005) '(Re)presentation of Ethnicity in EU and Dutch domestic news'. Media, Culture and Society, 27, 6, p. 937-950.

Thijssen Peter; Dave Sinardet & Régis Dandoy (2015) 'De relatie tussen Vlaams-Waalse contacten, Identiteiten en Houdingen over Staatshervorming' In: Kris Deschouwer e.a. (eds.) De kiezer ontcijferd. Over stemgedrag en stemmotivaties. p. 130-150.

Uce, Volkan; Sarah Schueremans & Knut De Swert (2006) Dat was het Nieuws: een onderzoek naar de invloed van de vernieuwingsperiode van 2004 op de nieuwsinhoud. Antwerpen, Universiteit Antwerpen, 24 p. (PSW-paper, 2006/5)

Semetko, H.A. & Valkenburg, P.M. (2000) 'Framing European politics: a content analysis of press and television news'. Journal of communication, 50, 2, p. 93-109.

Tewksbury, D.; J. Jones, M.W. Peske, A. Raymond & W. Vig (2000) 'The Interaction of News and Advocate Frames: Manipulating Audience Perceptions of a Local Public Policy Issue'. Journalism & Mass Communication Quarterly, 77, 4, p. 804-829.

Tuchman, Gaye (1978) Making news. A study in the construction of reality. New York, Free Press, 244 p.

Uce, Volkan; Sarah Schueremans & Knut De Swert (2006) Dat was het Nieuws: een onderzoek naar de invloed van de vernieuwingsperiode van 2004 op de nieuwsinhoud. Antwerpen, Universiteit Antwerpen, 24 p. (PSW-paper, 2006/5)

UNHCR (2014) 'UNHCR Global Trends 2013: War's Human Cost'.
<http://www.unhcr.org/5399a14f9.html>, 11/08/2015, 52 p.

UNHCR (2015a) 'CENTRAL MEDITERRANEAN SEA INITIATIVE (CMSI): ACTION PLAN'.
<http://www.unhcr.org/531990199.pdf>, 11/08/2015.

UNHCR (2015b) 'UNHCR welcomes EU Mediterranean plans, but says more needs to be done'.
<http://www.unhcr.org/553623109.html>, 11/08/2015.

UNHCR (2015c) 'Almost 400 refugees saved after crammed fishing boat sank off Libya'.
<http://www.unhcr.org/55c35f4c9.html>, 11/08/2015.

UNHCR (2015d) 'Eritrean survivor of Lampedusa tragedy returns to honour the dead, meet Pope Francis'.
<http://www.unhcr.org/542d0ece5.html>, 11/08/2015.

Valentino, N. A.; M.N. Beckmann & T.A. Buhr (2001) 'When the Frame is Gone: Revisiting the Impact of "Strategic" Campaign Coverage on Citizens' Information Retention'.
Journalism & Mass Communication Quarterly, 78, 1, p. 93-112.

Valkenburg, P.M.; H.A. Semetko & C.H. de Vreese (1999) 'The Effects of News Frames on Readers' Thoughts and Recall'. Communication Research, 26, 5, p. 550-569.

Vandenbrande, Kristel & Joke Bauwens (2004) 'De nieuws-consument, voor de buis en achter de krant: hoe het Vlaamse publiek televisie en krant als nieuwsmidia ziet'. In: Nico Carpentier, Caroline Pauwels & Olga Van Oost (eds.), Het on(be)grijpbare publiek. Een communicatie- wetenschappelijke verkenning van het publiek. Brussel, VUBpress, pp. 125-144.

Van de Velde, Mieke; Baldwin Van Gorp & Helen Blow (2004) 'De beeldvorming van armoede in televisiereportages. Bij wie wordt de schuld gelegd?' In: Jan Vranken, Katrien De Boyser en Danielle Dierckx (eds.), Armoede en Sociale Uitsluiting Jaarboek 2004. Leuven, Acco, p. 187-205.

Van Gorp, Baldwin (2005) 'Where is the frame? Victims and intruders in the Belgian press coverage of the asylum issue'. European Journal of Communication, 20, 4, p. 485-508.

Van Gorp, Baldwin (2006) Framing asiel: Indringers en slachtoffers in de pers. Leuven, Acco, 307 p.

Vasterman, Peter L.M. (2005) 'Media Hype. Self-reinforcing news waves, journalistic standards and the construction of social problems'. European Journal of Communication, 20, 4, p. 508-530.

Vlaams Belang (2010) '€ 500 per dag voor asielzoekers.... En wat krijgt u?', publicatie Vlaams Belang

Vliegthart, Rens (2007) Framing Immigration and Integration. Facts, Parliament, Media and Anti-Immigrant Party Support in the Netherlands. Amsterdam, Vrije Universiteit, 148 p.

Vreese de, Claes H. (2002) Framing Europe. Television news and European integration. Amsterdam, Aksant Academic Publishers, 232 p.

Vreese de, Claes H. (2005) 'News framing: Theory and typology'. Information Design Journal + Document Design, 13, 1, p. 51-62.

Vreese de, Claes H. de & Boomgaarden, H. (2003) 'Valenced news frames and public support for the EU: Linking content analysis and experimental data'. The European Journal of Communication, 3, 4, p. 261-281.

Vreese de, Claes H., J. Peter & H.A. Semetko (2001) 'Framing Politics at the Launch of the Euro: a Cross-National Comparative Study of Frames in the News'. Political Communication, 18, p. 107-122.

Vluchtelingenwerk Vlaanderen (2015) 'Jaarverslag Vluchtelingenwerk 2014', p. 50. [<http://www.vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/jaarverslag-vluchtelingenwerk-2014.pdf>, 11/08/2015]

VTM (2013) 'DE GROTE PEILING: ALLE RESULTATEN'. <http://nieuws.vtm.be/binnenland/68827-de-grote-peiling-alle-resultaten>, 11/08/2015.

VTM (2015) 'DE BLOCK BLIJFT POPULAIRSTE POLITICUS' <http://nieuws.vtm.be/binnenland/126371-de-block-blijft-populairste-politicus>, 11/08/2015.

Wauters, Bram; Peter Van Aelst, Peter Thijssen, Johannes Rodenbach, Jef Smulders & Jean-Benoit Pilet (2015) 'Presidentialisering versus personalisering? De daling van het gebruik van de voorkeurstem verklaard' In: Kris Deschouwer e.a. (eds.), De kiezer ontcijferd. Over stemgedrag en stemmotivaties. Lannoo, p. 76-95.

Wolfsfeld, G. (1997) Media and Political Conflict: News from the Middle East. Cambridge, Cambridge University Press.

Wolfsfeld, G. (2001) The News Media and the Second Intifada. Some Initial Lessons, Press/Politics, 6, 4, p. 113-118.

Wouters, Ruud e.a. (2011) 'Midden in het nieuws? Middenveldorganisaties in het Vlaamse televisienieuws (2003-2010)'. Nieuwsmonitor, 7, Steunpunt Media, 13 p. [http://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2012/06/Nieuwsmonitor_7.pdf, 11/08/2015]

Wouters Ruud, Knut De Swert & Stefaan Walgrave (2009) Een venster op de wereld. De actuele staat van buitenlandberichtgeving: feiten, impact en actieruimte. Brussel, Vlaams Vredesinstituut, 153 p.

Zaller, John R. (1992) The Nature and Origins of Mass Opinion. New York, Cambridge University Press.

7. BIJLAGEN

7.1 Framematrix

Type asielzoeker	Rol asielzoeker	Probleemdefinitie	Oorsprong van het probleem	Verantwoordelijkheid	Beleidsmatige oplossing	Morele en emotionele basis	Metafoor / stereotype	Lexicale keuzes	Visueel voorbeeld
Kandidaatvluchteling volgens opvatting van de definitie van de UNHCR	Passief / het hulpbehoevende slachtoffer dat vaak onwetend handelt en bv. in handen valt van mensen-smokkelaars of -handelaars / alternatief: de actieve held	Hoe mensen opvangen die het slachtoffer zijn van (natuur)geweld, van vervolging of van een mondiaal uitsluitingsproces waardoor ze gedwongen worden het moederland te verlaten en onvrijwillig uit te wijken naar een (welvaarend) land waar ze veilig zijn?	Geweld, armoede, vervolging en hongersnood, vaak in Derde Wereldlanden of landen zonder democratische bestuur en de groeiende kloof tussen arme en westerse landen	Berust bij democratieën om deze mensen op te vangen (o.m. op basis van het EVRM en de Conventie van Genève)	Asielzoekers helpen met een huumaan, soepel, bedachtzaam en efficiënt uitgevoerd asielbeleid	morele plicht om de medemens in nood te helpen, menselijkheid en rechtvaardigheid = gevoel = medelijden, dankbaarheid om als gastland te kunnen optreden en mensen in nood te helpen	metaforen die verwijzen naar een herberg, bv. onderdak of een warm bed bieden; 'ze kloppen aan onze deuren, onze harten'	'de vijand is in het geboorteland' - teruggaan = vervolging, of de dood' - de bijdrage aan de economische en demografische balans' - verdriet, de vrijking die asielzoekers 'boordevol talent' België kunnen bieden - term: vluchteling, sans papier	lijken van illegale vreemdelingen op Spaanse stranden - gezinnen, vrouwen en kinderen - angst, koude en ellende
De zogezegde asielzoeker die misbruik maakt van het recht asiel aan te vragen	Actief / de avonturier die doelbewust (desnoods illegaal) zijn binnengedrongen en die een bedreiging vormen voor de cultuur, de sociale verwoevenheden en de veiligheid?	Hoe verhinderen of mensen uit het land zetten dat ze (desnoods illegaal) zijn binnengedrongen en die een bedreiging vormen voor de cultuur, de sociale verwoevenheden en de veiligheid?	Een laks asiel- en terugkeerbeleid waarvan mensen met vaak slechte bedoelingen profiteren	Berust bij de beleidsvoerders, de ordchanda-havers en de asielzoekers	De stroom asielzoekers via een strak en streng asiel- en terugkeerbeleid efficiënt aanpakken, en dat gecombineerd met een op ontmoediging en afronding gericht overheidsrestoriek	de eigen bevolking, cultuur en verworvenheden beschermen = gevoel = xenofobie, wantrouwen en afkeer t.a.v. vreemdelingen	metaforen die verwijzen naar water en vloed: 'vloedgolf', 'dijkbreuk', 'toestromen'	'de verfoederding van de buurt'; België kan niet het OCMW van de hele wereld zijn'; in België zijn er ook mensen die het slecht hebben; 'het gevoel'; 'het gratis uitdelen van papieren' - term: pseudo-of-would-be-asielzoeker, illegaal	rijen wachtende asielzoekers - mannen uit het Oostblok 'die met een zware Mercedes en de gsm in de hand naar het OCMW komen om hun uitkering op te pikken

Slachtoffer-frame

Indringer-frame

Figuur 7.1 Framematrix voor de analyse van de berichtgeving over asielzoekers
Bron: Van Gorp, 2006: 162

7.2 Lijst onderzochte journaalitems

Voor het opzoeken van de journaalitems van de Nederlandstalige zenders VRT en VTM werden volgende trefwoorden gebruikt: asielzoeker, vluchteling, illegale immigrant.

Voor het opzoeken van de journaalitems van de Franstalige zenders RTBF en RTL-TVI werden volgende trefwoorden gebruikt: demandeur d'asile, réfugié, immigré clandestin.

7.2.1 VRT

1	4/01/13
2	8/01/13
3	16/01/13
4	17/01/13
5	25/01/13
6	25/01/13
7	30/01/13
8	15/02/13
9	1/03/13
10	2/03/13
11	7/03/13
12	8/03/13
13	23/03/13
14	23/03/13
15	27/03/13
16	28/03/13
17	29/03/13
18	29/03/13
19	7/04/13
20	10/04/13

21	11/04/13
22	13/04/13
23	15/04/13
24	17/04/13
25	18/04/13
26	19/04/13
27	20/04/13
28	25/04/13
29	26/04/13
30	26/04/13
31	27/04/13
32	28/04/13
33	7/05/13
34	10/05/13
35	16/05/13
36	18/05/13
37	23/05/13
38	7/06/13
39	11/06/13
40	12/06/13
41	12/06/13
42	15/06/13
43	18/06/13
44	19/06/13
45	20/06/13
46	20/06/13
47	20/06/13
48	21/06/13

49	22/06/13
50	8/07/13
51	9/07/13
52	16/07/13
53	17/07/13
54	26/07/13
55	10/08/13
56	17/08/13
57	17/08/13
58	18/08/13
59	20/08/13
60	20/08/13
61	23/08/13
62	29/08/13
63	30/08/13
64	31/08/13
65	3/09/13
66	9/09/13
67	14/09/13
68	16/09/13
69	17/09/13
70	17/09/13
71	18/09/13
72	21/09/13
73	24/09/13
74	25/09/13
75	25/09/13
76	25/09/13

77	26/09/13
78	28/09/13
79	30/09/13
80	30/09/13
81	1/10/13
82	1/10/13
83	1/10/13
84	3/10/13
85	3/10/13
86	4/10/13
87	4/10/13
88	5/10/13
89	6/10/13
90	7/10/13
91	7/10/13
92	9/10/13
93	10/10/13
94	11/10/13
95	12/10/13
96	14/10/13
97	15/10/13
98	18/10/13
99	21/10/13
100	21/10/13
101	22/10/13
102	24/10/13
103	25/10/13
104	28/10/13

105	31/10/13
106	1/11/13
107	3/11/13
108	5/11/13
109	20/11/13
110	22/11/13
111	22/11/13
112	22/11/13
113	29/11/13
114	29/11/13
115	3/12/13
116	4/12/13
117	8/12/13
118	12/12/13
119	13/12/13
120	13/12/13
121	16/12/13
122	18/12/13
123	20/12/13
124	24/12/13
125	25/12/13
126	28/12/13
127	31/12/13

7.2.2 VTM

1	2/01/13
2	25/01/13
3	3/02/13
4	25/02/13
5	6/03/13
6	15/03/13
7	22/03/13
8	24/03/13
9	6/04/13
10	12/04/13
11	19/04/13
12	26/04/13
13	12/05/13
14	19/05/13
15	18/06/13
16	22/06/13
17	23/06/13
18	8/07/13
19	16/07/13
20	10/08/13
21	10/08/13
22	23/08/13
23	26/08/13
24	29/08/13
25	9/09/13
26	11/09/13

27	14/09/13
28	25/09/13
29	25/09/13
30	26/09/13
31	26/09/13
32	26/09/13
33	29/09/13
34	29/09/13
35	30/09/13
36	1/10/13
37	3/10/13
38	4/10/13
39	5/10/13
40	5/10/13
41	6/10/13
42	6/10/13
43	8/10/13
44	9/10/13
45	11/10/13
46	12/10/13
47	13/10/13
48	14/10/13
49	15/10/13
50	20/10/13
51	21/10/13
52	22/10/13
53	23/10/13
54	24/10/13

55	25/10/13
56	28/10/13
57	14/11/13
58	15/11/13
59	11/12/13
60	13/12/13
61	16/12/13
62	18/12/13
63	22/12/13
64	23/12/13
65	23/12/13
66	24/12/13
67	25/12/13
68	26/12/13
69	28/12/13
70	29/12/13

7.2.3 RTBF

1	3/01/13
2	19/01/13
3	22/01/13
4	12/02/13
5	24/02/13
6	1/03/13
7	14/03/13
8	15/03/13
9	14/04/13
10	21/04/13
11	24/04/13
12	12/05/13
13	17/05/13
14	10/06/13
15	11/06/13
16	19/06/13
17	20/06/13
18	23/06/13
19	23/06/13
20	24/06/13
21	25/06/13
22	2/07/13
23	6/07/13
24	8/07/13
25	12/07/13
26	30/07/13

27	1/08/13
28	1/08/13
29	7/08/13
30	8/08/13
31	23/08/13
32	29/08/13
33	29/08/13
34	5/09/13
35	25/09/13
36	25/09/13
37	3/10/13
38	4/10/13
39	4/10/13
40	4/10/13
41	5/10/13
42	5/10/13
43	6/10/13
44	7/10/13
45	9/10/13
46	12/10/13
47	14/10/13
48	16/10/13
49	17/10/13
50	21/10/13
51	22/10/13
52	24/10/13
53	25/10/13
54	25/10/13

55	27/10/13
56	8/11/13
57	22/11/13
58	26/11/13
59	2/12/13
60	5/12/13
61	13/12/13
62	15/12/13
63	18/12/13
64	18/12/13
65	25/12/13
66	30/12/13
67	30/12/13

7.2.4 RTL-TVI

1	6/01/13
2	29/01/13
3	26/02/13
4	7/03/13
5	9/03/13
6	15/03/13
7	23/03/13
8	31/03/13
9	11/04/13
10	20/04/13
11	25/04/13
12	4/05/13
13	12/05/13
14	5/06/13
15	10/06/13
16	22/06/13
17	2/07/13
18	2/07/13
19	8/07/13
20	31/07/13
21	11/08/13
22	17/08/13
23	28/08/13
24	31/08/13
25	6/09/13
26	9/09/13

27	14/09/13
28	18/09/13
29	25/09/13
30	26/09/13
31	27/09/13
32	30/09/13
33	30/09/13
34	1/10/13
35	3/10/13
36	4/10/13
37	4/10/13
38	4/10/13
39	5/10/13
40	6/10/13
41	7/10/13
42	9/10/13
43	11/10/13
44	12/10/13
45	12/10/13
46	14/10/13
47	15/10/13
48	16/10/13
49	17/10/13
50	24/10/13
51	25/10/13
52	27/10/13
53	31/10/13
54	5/11/13

55	13/11/13
56	17/11/13
57	21/11/13
58	23/11/13
59	13/12/13
60	14/12/13
61	17/12/13
62	18/12/13
63	22/12/13
64	23/12/13
65	24/12/13
66	25/12/13
67	27/12/13

7.3 Codeerboek

Codeerboek en -instructies voor de frame-analyse van journaalitems over asielzoekers.

V1. Itemnummer: eerste N is zender: 1=VRT, 2=VTM, 3=RTBF, 4=RTL, laatste drie NNN = itemnummer van de zender)

NNNN

V2. Medium

1. VRT
2. VTM
3. RTBF
4. RTL

V3. Uitzendingsdatum: mogelijke datarange voor de onderzoeksperiode van 1 januari 2013 t.e.m. 31 december 2013.

DD/MM/JJ

V4. Metafoor water: Komt de water-metafoor voor? Voorbeelden: ‘toevloed’, ‘toestroom’, ‘stroom’, ‘overspoelen’, ‘de druk van...’, ‘dijkbreuk’, ‘dweilen met de kraan open’, ‘aanzuigen’, ‘door de mazen van het net glippen’, ‘vloedgolf’, ‘aanzwellende stroom’, ‘de grens lekt als een zeef’. Franstalig: des chiffres comme des vagues, rupture de digue (dijkbreuk), freiner la marée (het getij afremmen), marée mortante (vloedgolf), inonder, submerger, noyer (overspoelen), glisser, passer entre les mailles (tussen de mazen van het net glippen), les flux migratoires, un afflux soudain, considérer la Belgique comme une passoire (vergië), le fossé abyssal, le flot, fleuve, courant, la même longueur d’onde, filtrer les ‘vrais’ et les ‘faux’ demandeurs d’asile, l’afflux massive, arrêter le flot.

O: nee 1: ja

V5. Metafoor afval: Komt de afval-metafoor voor? Voorbeelden: ‘dumpen’, ‘proppen’.
Franstalig: (en)tasser, bourrer (ineen duwen), plaquer, décharger.

O: nee 1: ja

V6. Metafoor poort: Komt de poort/deur-metafoor voor? Voorbeelden: ‘de poort tot Europa’, ‘de poort naar een beter leven’, ‘toegang tot een nieuw leven’, ‘een gesloten huis’, ‘de deur van ons hart’. Franstalig: réfugiés qui frappent aux portes, ouvrir les portes de notre culture, porte d’entrée.

O: nee 1: ja

V7. Metafoor fort: Komt de fort/vesting-metafoor voor? Voorbeelden: de onneembare vesting. Fort Europa. Franstalig: des frontières forteresses, une Europe citadelle, forteresse Europe.

O: nee 1 : ja

V8. Metafoor herberg: Komt de herberg-metafoor voor? Voorbeelden: ‘dak boven het hoofd bieden’, ‘gastvrijheid’, ‘welkom heten’, ‘komen aankloppen’, ‘een warm bed bieden’.
Franstalig: générosité, hospitalité accueil, s’occuper de soutenir.

O: nee 1: ja

V9. Beleid – nieuwsgegeven: welke beleids optie is intrinsiek in de situatie, die aan de basis van het nieuwsgegeven ligt, vervat?

Optie 2: de asielzoekers opvangen en helpen met een humaan en efficiënt beleid?

Optie 3: ontmoedigen/verhinderen naar hier te komen of terug te sturen, dus een streng beleid.

1. niet af te leiden
2. helpen/opvangen
3. terugsturen/ontmoedigen

V10. Beleid – instemming: Stemt men in met de (beleids-)maatregel die voorgesteld wordt (zie vorige vraag)? ‘Men’ = de journalist, of indien hij/zij zelf geen standpunt inneemt, de personen die overwegend aan het woord komen.

1. niet af te leiden
2. nee
3. ja

V11. Houding – nieuwsgegeven: Welke houding t.a.v. asielzoekers zit intrinsiek in de situatie vervat? Bij gesjoemel met regularisatiedossiers is de houding negatief, evenzo bij het protest bij de inplanting van asielcentra, maar ook een aantal maatregelen in het asielbeleid gaan uit van een negatieve houding t.a.v. asielzoekers. Bij een journaalitem over de oprichting van een scoutsafdeling voor kinderen van asielzoekers is de houding positief. Bij twijfel kies dan steeds voor neutraal.

1. afwezig/neutraal
2. negatief
3. positief

V12. Houding – journalist: Welke houding t.a.v. asielzoekers neemt de journalist overwegend aan? Uit de vragen die hij stelt bij interviews en commentaar bij gebeurtenissen (bv. bij het tentenkamp in Brussel, protest van buurtbewoners) kan de journalist een andere houding aannemen dan in de situatie vervat zit.

1. afwezig/neutraal
2. negatief
3. positief

V13. Focus: Welke focus t.o.v. het nieuwsgegeven wordt overwegend gehanteerd? Kies bij twijfel steeds voor thematisch. Bij ‘episodisch’ denk dan aan *Jambers*: een thema wordt slechts indirect aan de hand van centraal staande voorbeelden belicht. De intrinsieke nieuwswaarde is beperkt, de journalist gaat zelf op zoek naar het concrete geval. Voorbeelden: ‘episodisch’ bij standpunt asielzoekers: afkomst en leeftijd van de persoon wordt vermeld, dood verwanten en andere tragedies opgedist.

1. thematisch, in algemene termen
2. episodisch, vanuit concreet geval of persoon

V14. Verantwoordelijkheid van de asielzoeker: Wordt er gesuggereerd dat de asielzoeker het besproken probleem heeft veroorzaakt?

0: nee 1: ja

V15. Verantwoordelijkheid van de rijke landen: Wordt er gesuggereerd dat de rijke landen het besproken probleem hebben veroorzaakt?

0: nee 1: ja

V16. Medelijden met / sympathie voor asielzoekers: Worden er volgens jou gevoelens/emoties van medelijden met of sympathie voor asielzoekers bij de kijker opgewekt?

0: nee 1: ja

V17. Wantrouwen t.a.v. asielzoekers: Worden er volgens jou gevoelens/emoties van wantrouwen t.a.v. asielzoekers bij de kijker opgewekt?

0: nee 1: ja

V18. Afkeer/angst t.a.v. asielzoekers: Worden er volgens jou gevoelens/emoties van afkeer/angst t.a.v. asielzoekers bij de kijker opgewekt?

0: nee 1: ja

V19. Gedwongen/vrijwillig: Wordt er aangegeven of gesuggereerd dat de asielzoekers het land van herkomst gedwongen of onvrijwillig hebben verlaten?

1. niet af te leiden
2. gedwongen
3. vrijwillig

V20. Link migratie – positieve zin: Wordt er een positieve link gelegd met de migratieproblematiek, economisch of demografisch?

1. niet af te leiden
2. vergrijzing tegengaan / demografische balans / tekort aan actieven

V21. Link migratie – negatieve zin: Wordt er een negatieve link gelegd met de migratieproblematiek, profiteren van onze welvaart, sociale zekerheid?

1. niet af te leiden
2. profiteren van onze welvaart / ‘graantje meepikken’ / belasting van de sociale middelen / voorzieningen / prijskaartje

V22. Overlast: Komt de volgende zinsnede voor: ‘Asielzoekers zorgen voor overlast’ / dérangement, embarras, ennuyer qqn., causer du dérangement à qqn.?

1. nee
2. ja

V23. Arm: Wordt het volgende tekstueel of visueel aangenomen of aangetoond: ‘Asielzoeker is arm’, bv. via versleten kleding of honger lijden?

1. nee
2. ja

V24. Illegaal: Wordt het volgende tekstueel of visueel aangenomen of aangetoond: ‘Asielzoeker maakt gebruik van illegale praktijken’ / pratiques illicites, zoals vervalsing van papieren?

1. nee
2. ja, bewust (actief)
3. ja, onbewust (passief)

V25. Onwetend: Wordt het volgende tekstueel of visueel aangenomen of aangetoond: ‘Asielzoeker handelt in grote mate onwetend’, bv. trapt in leugens van maffia, weet niet hoe een bepaalde dienst in België werkt?

1. nee
2. ja

V26. Gevaarlijk: Wordt het volgende tekstueel of visueel aangenomen of aangetoond: ‘De asielzoeker is gevaarlijk?’

1. nee
2. ja

V27. Dood: Komt de volgende zinsnede voor of wordt verondersteld: ‘De vijand is in het geboorteland’ of ‘terugkeren = de dood’?

1. nee
2. ja

V28. Ocmw: Komt de volgende zinsnede voor: ‘België kan niet het OCMW (CPAS) van de hele wereld zijn’ of ‘In België zijn er ook mensen die het slecht hebben, bv. bejaarden’ / des gens qui sont mal lotis, mal tombés?

1. nee
2. ja

V29. Framesponsor ngo’s: Komen ngo’s aan bod?

nee (0) – geraadpleegd/geciteerd (1) – aan het woord (2)

V30. Framesponsor Vlaams Belang: Komt het Vlaams Belang aan bod?

nee (0) – geraadpleegd/geciteerd (1) – aan het woord (2)

V31. Bron Maggie De Block: Komt Maggie De Block aan bod?

nee (0) – geraadpleegd/geciteerd (1) – aan het woord (2)

V32. Bron N-VA: Komt N-VA aan bod?

nee (0) – geraadpleegd/geciteerd (1) – aan het woord (2)

V33. Beeldgebruik: Welk frame wordt ondersteund door de gebruikte beelden?

1. Slachtoffer-frame
2. Indringer-frame
3. Slachtoffer- en Indringer-frame
4. Geen frame

V34. Commentaar: Deze variabele bestaat uit een open veld waar specificaties en andere opmerkingen over het journaalitem kunnen worden vermeld. Alle interessante, niet of moeilijk codeerbare vaststellingen kunnen eveneens hier worden vermeld.

7.4 Instructies hercodering

Instructies voor hercodering ter voorbereiding berekening frame-indices met wegingscoëfficiënten. Indien een ander cijfer ingevuld staat dan hieronder aangegeven, moet het cijfer 0 ingevuld worden.

Voor Slachtoffer-frame

- V1. V19: 2 -> 1**
- V2. V27: 2 -> 1**
- V3. V11: 3 -> 1**
- V4. V16: 1 -> 1**
- V5. V11: 3 én V12: 1 of 3 -> 1**
- V6. V13: 2 -> 1**
- V7. V9: 2 -> 1**
- V8. V9: 2 én V10: 1 of 3 -> 1**
- V9. V9: 3 én V10: 2 -> 1**
- V10. V25: 2 -> 1**
- V11. V23: 2 -> 1**
- V12. V8: 1 -> 1**
- V13. V15: 1 -> 1**
- V14. V6: 1 -> 1**
- V15. V7: 1 -> 1**

Voor Indringer-frame

- V16. V18: 1 -> 1**
- V17. V26: 2 -> 1**
- V18. V17: 1 -> 1**
- V19. V11: 2 én V12: 1 of 2 -> 1**
- V20. V9: 3 -> 1**

V21. V9: 3 és V10: 1 of 3 -> 1

V22. V9: 2 és V10: 2 -> 1

V23. V22: 2 -> 1

V24. V14: 1 -> 1

V25. V24: 2 of 3 -> 1

V26. V28: 2 -> 1

V27. V11: 2 -> 1

V28. V4: 1 -> 1

V29. V5: 1 -> 1

7.5 Frame-indices met wegingscoëfficiënten

Index voor het Slachtoffer-frame

Wordt aangegeven dat de asielzoeker het thuisland noodgedwongen heeft moeten verlaten?
(10,20)

Wordt aangegeven dat asielzoekers terugsturen hun dood of verdere vervolging met zich meebrengt? (10,17)

Zit een positieve houding ten aanzien van asielzoekers intrinsiek in het nieuwsgegeven verrat, bijvoorbeeld in de woorden van een geïnterviewde, en los van hoe de journalist ermee omgaat? (9,24)

Wordt er medelijden met of sympathie voor de asielzoekers opgewekt? (9,01)

Zit een positieve houding ten aanzien van asielzoekers intrinsiek in het nieuwsgegeven verrat, bijvoorbeeld in de woorden van een geïnterviewde, en bevestigt, benadrukt de journalist dit of brengt hij dit op een neutrale manier? (8,55)

Wordt de kwestie vanuit één concreet geval benaderd, in casu een asielzoeker? (8,42)

Is de beleidsoptie die intrinsiek in het nieuwsgegeven zit verrat of die bijvoorbeeld een geïnterviewde verwoordt dat we de asielzoekers moeten opvangen en helpen met een humaan en efficiënt asielbeleid? (8,06)

Is de beleidsoptie die intrinsiek in het nieuwsgegeven zit verrat of die bijvoorbeeld een geïnterviewde verwoordt dat we de asielzoekers moeten opvangen en helpen met een humaan en efficiënt asielbeleid, én zo ja, brengt de journalist ze neutraal of bevestigt en benadrukt hij/zij ze? (6,91)

Is de beleidsoptie die intrinsiek in het nieuwsgegeven zit vervat of die bijvoorbeeld een geïnterviewde verwoordt dat we de asielzoekers moeten terugsturen of moeten verhinderen dat ze naar België komen, én zo ja, stemt de journalist daar niet mee in? (6,91)

Wordt aangegeven dat een asielzoeker onwetend handelt? (6,36)

Wordt aangegeven of gesuggereerd dat een asielzoeker arm is? (6,06)

Komt in het nieuwsbericht de metafoor van het aanbieden van onderdak, gastvrijheid of opvang voor? (5,58)

Wordt aangegeven dat het rijke westen voor het asielvraagstuk verantwoordelijk is? (4,34)

Komt in het nieuwsbericht de metafoor van de poort, het aankloppen op onze deuren en harten voor? (4,06)

Komt in het nieuwsbericht de metafoor van de vesting of 'Fort Europa' voor? (3,05)

Index voor het Indringer-frame

Worden er gevoelens van afkeer ten aanzien van asielzoekers in het bericht weergegeven? (12,33)

Wordt gesuggereerd of aangenomen dat asielzoekers gevaarlijk zijn? (11,44)

Worden er gevoelens van wantrouwen ten aanzien van asielzoekers weergegeven? (11,34)

Zit een negatieve houding ten aanzien van asielzoekers intrinsiek vervat in het nieuwsgegeven, bijvoorbeeld in de woorden van een geïnterviewde, en bevestigt of benadrukt de journalist dit of brengt hij dit op een neutrale manier? (10,07)

Is de beleidsoptie die intrinsiek in het nieuwsgegeven zit vervat of die bijvoorbeeld een geïnterviewde verwoordt dat we de asielzoekers moeten terugsturen of verhinderen dat ze naar België komen? (8,66)

Is de beleidsoptie die intrinsiek in het nieuwsgegeven zit vervat of die bijvoorbeeld een geïnterviewde verwoordt dat we de asielzoekers moeten terugsturen of moeten verhinderen dat ze naar België komen, én zo ja, brengt de journalist ze neutraal of bevestigt en benadrukt hij/zij ze? (8,63)

Is de beleidsoptie die intrinsiek in het nieuwsgegeven zit vervat of die bijvoorbeeld een geïnterviewde verwoordt dat we de asielzoekers moeten helpen en opvangen, én zo ja, stemt de journalist daar niet mee in? (8,63)

Wordt aangegeven of aangenomen dat asielzoekers voor overlast zorgen? (8,59)

Wordt aangegeven of aangenomen dat de asielzoeker verantwoordelijk is voor het ontstane asielvraagstuk? (8,47)

Wordt aangegeven of aangenomen dat asielzoekers illegale praktijken gebruiken? (6,50)

Komt een van de volgende zinsneden voor: “België kan niet het OCMW van de hele wereld zijn” of “In België zijn er ook mensen die het slecht hebben” (4,36)

Zit er een negatieve houding ten aanzien van asielzoekers intrinsiek vervat in het nieuwsgegeven, bijvoorbeeld in de woorden van een geïnterviewde, en los van hoe de journalist ermee omgaat? (3,67)

Komt in het nieuwsbericht de metafoor van dreigend water voor? (3,34)

Komt in het nieuwsbericht de metafoor van het dumpen van asielzoekers voor als waren zij vuilnis? (2,59)

7.6 Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1.1: Asielstatistieken (1994 tot juli 2015).....	- 4 -
Figuur 1.2: Advertentie van ngo Vluchtelingenwerk Vlaanderen, framesponsor van het Slachtoffer-frame, in het kader van De Standaard Solidariteitsprijs 2014.....	- 9 -
Figuur 1.3: Publicatie van Vlaams Belang (2010), framesponsor van het Indringer-frame	- 10 -
Figuur 2.1: Een procesmodel van framing.....	- 14 -
Figuur 2.2: Gemiddelde scores van de index voor het Slachtoffer- en Indringer-frame in Nederlandstalige en Franstalige krantentitels (periode 23/10/2000-29/4/2001 & 1/9/2002-31/8/2003).....	- 17 -
Figuur 4.1: Gemiddelde scores van de index voor het Slachtoffer- en Indringer-frame in journaalitems over asielzoekers in 2013.....	- 29 -
Figuur 4.2: Journaalitems met énkél het Slachtoffer-frame, énkél het Indringer-frame, beide frames of geen van beide frames in de journaalitems (procentueel).....	- 31 -
Figuur 4.3: Het frame contestation continuüm volgens Entman.....	- 32 -
Figuur 4.4: Gemiddelde indexscore voor het Slachtoffer-frame in journaalitems over asielzoekers in 2013, voor en na de Lampedusa-ramp van 3 oktober 2013.....	- 33 -
Figuur 4.5: Gemiddelde indexscore voor het Indringer-frame in journaalitems over asielzoekers in 2013, voor en na de Lampedusa-ramp van 3 oktober 2013.....	- 34 -

Figuur 4.6: Totaal indexscore Slachtoffer-frame in de journaalitems van de vier zenders in 2013 per week.....- 36 -

Figuur 4.7: Totaal indexscore Indringer-frame in de journaalitems van de vier zenders in 2013 per week.....- 37 -

Figuur 4.8: Percentage journaalitems over asielzoekers in 2013 waarin volgende framesponsors en politieke actoren aan bod komen: ngo's als framesponsor voor het Slachtoffer-frame, Vlaams Belang als framesponsor voor het Indringer-frame, en politieke actoren staatssecretaris Maggie De Block en N-VA.....- 39 -

Figuur 4.9: Percentage journaalitems over asielzoekers in 2013 waarbij het beeldgebruik ofwel het Slachtoffer-frame, Indringer-frame, Slachtoffer- en Indringer-frame, of geen enkel frame ondersteunt.....- 41 -

Figuur 7.1: Framematrix voor de analyse van de berichtgeving over asielzoekers.....- 60 -

Tabellen

Tabel 4.1: Aantal uitgezonden journaalitems over asielzoekers uitgesplitst naar zenders en perioden voor en na de Lampedusa-ramp van 3/10/2013.....- 27 -

7.7 Codeerdata (Excel-documenten op CD-ROM)

Van elk van de vier zenders zijn er twee Excel-documenten. Een document met data voorafgaand aan de hercodering en een document met gehercodeerde data.